

on

BUDGETING FOR DIGITALIZING NEPAL

Presented by:

DIGITAL SAMVAD TEAM

Er. Ganesh Shah | Mr. Nidesh Maskey

Mr. Hempal Shrestha | Mr. Razan Lamsal

Compiled by: Ms. Simana Hitang

June 2021 | जेष्ठ, २०७८

www.digitalsamvad.org

This report is published under CC BY-SA 4.0 License

Disclaimer

The presentation and information provided by the Resource Persons and participants, compiled in this publication do not imply the expression of any opinion on the part of the Digital Samvad Team.

All reasonable precautions have been taken by the Digital Samvad team to verify the information contained in this publication. However, the published materials being distributed without warranty of any kind, either expressed or implied. The responsibility for the interpretation and use of the materials lies with the reader. In no event shall Digital Samvad Team be liable for any consequences whatsoever arising from its use.

Budgeting for Digitalizing Nepal

~**~

CONTENTS

SECTION - A: THE BEGINNING

Chapter I: The Concept Paper

Chapter II: The Samvad Design & Program Outline

Chapter III: Samvad Invitation & Communication

SECTION - B: THE SAMVAD

Chapter IV: "Budgeting for Digitalizing Nepal" - The Samvad

- 0. Samvad Summary (Nepali)
- 0. Samvad Summary (English)
- 1. Samvad Knowledge Base
- 2. Samvad Highlights
 - A. Samvad Banner
 - B. Samvad ZoomShots
 - C. Digital Samvad 2.0 Live on Facebook
 - D. Edited Video of Digital Samvad on YouTube
 - E. Samvad Interactions, Comments, Feedback and Suggestions
- 3. Samvad Sankshep

SECTION - C: THE REFLECTIONS

Chapter V: Samvad Reflections

- A. Media Reports and Write-up
- B. Media Highlights

SECTION - D: THE WAY AHEAD

Chapter VI: Samvad Way Ahead

- A. Samvad Niskarsa (English)
- B. Samvad Niskarsa (Nepali):

SECTION - E: THE RESOURCES

Chapter VII: Other Resources

- A. Annex Materials:
 - Annex I - आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ देखि २०७८/०७९ सम्म बजेटमा सूचना तथा संचार प्रविधि (आइसिटी) क्षेत्र अन्तर्गत समेटिएको कार्यक्रमहरू
 - Annex II - प्रेस विज्ञप्ति: आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को बजेटका सम्बन्धमा क्यान महासंघको धारणा
- B. Referenced Resources:

Budgeting for Digitalizing Nepal

~**~

SECTION - A:

THE BEGINNING

Budgeting for Digitalizing Nepal

~**~

SECTION - A: THE BEGINNING

Chapter I The Concept Paper

Public link for inputs of this collaborative document: <https://bit.ly/2S99wpF>

Context:

The government Budget is an itemized accounting of the payments received by the government (taxes and other fees) and the payments made by the government (purchases and transfer payments). The tradition of presenting the annual budget in Nepal dates back to the 1950s. The first annual budget presented in 1951 (FY 2007 BS) by the then finance minister Subarna Shamsheer amounted to Rs. 5,25,29,000/-. This marked the immediate reflection of change brought about after the overthrow of the Rana regime. This budget presented through Radio Nepal marks the beginning of presenting the annual budget of the country.

Most of the budgets were prepared from the top-down approach till 1991. But after democracy, both top-down and bottom-up approaches were exercised. This ritual has been practised with some exceptions for the past seven decades and low to moderate increment is observed in the budgeted amount every year. After the proclamation of the new constitution of Nepal in 2072, the sixth budget for FY 2078-79 amounts to NRs 1640 billion. Noticeable growth exists in the budget size and enhancement in the budget formulation activities like forecasting, ceiling setting and budget approval in Nepal.

On June 5, 2021 (Jestha 22, 2078), the Digital Samvad team plans to host an open round-table on the issue of “**Budgeting for Digitalizing Nepal**”. It strives to transform this forum for initiating this discourse towards developing the digital ecosystem in Nepal through **Digital Samvad**.

1. Introduction:

A study carried out in Nepal shows that the government spends 0.69 paisa to collect taxes and utility bills worth Rs 1,000. With the implementation of electronic payment, the government expects to bring it down to 0.3 paisa¹. Digital Nepal Framework also estimates that the program, if implemented effectively, will have an economic impact of about NPR 800 billion by 2022 (MoCIT, 2019). Digitization is converting data to a digital format, whereas digitalization is transforming business processes for digital. Hence, the contradictory and confusing prospects of digitization and emerging

¹ <https://kathmandupost.com/opinion/2018/09/30/towards-a-digital-nepal>

digitalizing technologies create further complications in the budget cycle and in the budgeting process.

Moreover, in its struggle to digitize or digitalize the government services and governance process, most of the budgetary provisions are concentrated towards tallying these expenses with tangible output in the form of system and software rather than reflecting on the capacity of the institution. It has failed to distinctly track its budgetary provisions to accurately map or measure its investment or expenditure across its impact or outcome. Further, the lack of coordination among the agencies has resulted in unnecessary delays that have a direct impact on national and local level projects. The lack of accountability in the management of existing funds and in tracking foreign aid also severely impacts the accuracy of forecasts and estimates of the ensuing budget year.

2. Samvad Objective:

In the above pretext, the Digital Samvad 2.0 on “Budgeting for Digitalizing Nepal” aims to:

- 1) Map the practice of budgeting of digitalization process in Nepal.
- 2) Highlight the issues and evaluate the effectiveness of implementing the budget in digital efforts.
- 3) Recommend initiatives, provisions and areas for budgeting implementation in digital transformation.

3. Resource Person and contributors:

1. **Dr. Prakash Kumar Shrestha**, Economic Advisor, Ministry of Finance, GoN
2. **Mr. Anil Kumar Dutta**, Joint Secretary (IT Division), MoCIT, GoN
3. **Mr. Mangesh Lal Shrestha**, Chairperson, ICT Development Committee, FNCCI
4. **Mr. Nawaraj Kunwar**, President, CAN Federation
5. **Mr. Sudhir Parajuli**, President, ISPAN
6. **Ms. Sumana Shrestha** Management Consultant and Social Mobilizer
7. **Mr. Santosh Neupane**, (*Samvad Sandarbha presentation*), Editor at ictsamachar.com

4. Proposed prospective participants:

1. Domain Champions/Experts/Practitioner
2. Associated organizations
3. Associated stakeholders and Representatives
4. Others

5. Program Details / कार्यक्रम विवरण:

Topic: Budgeting for Digitalizing Nepal

Date: 5th June 2021, Saturday | जेठ २२, २०७८, शनिवार

Time: 4:00 - 6:00 PM (NPT) | Zoom Room opens **3:45 PM** onwards

Venue: Online via Zoom @ <https://zoom.us/j/98133512782>

Meeting ID: 981 3351 2782

KINDLY NOTE:

- *No password is required to join the Digital Samvad 2.0. Please connect using the above Zoom link / Zoom ID.*
- *The Zoom Room opens **03:45 PM** onwards and you are requested to join the meeting at least 10 minutes before the starting time of the digital samvad. While logging in, please turn off your video and mute your audio.*
- *Kindly provide your proper display Name while participating in the meeting (Your Role | Your Display Name (Designation | Organisation) | Your Country). If you want to disclose your organisation or designation, please do so within brackets after your Display Name or share about yourself in the chatbox.*
- *To share your views, please raise your hand in the participant list section and seek the facilitator's approval before speaking or writing a message requesting the same from the facilitator in the chatbox of the Zoom application.*

Budgeting for Digitalizing Nepal

~**~

Chapter II The Samvad Design & Program Outline

Time (Mins)	Particulars	Remarks
00 - 05	<i>Samvad Ārambha</i> : Opening, introduction, and welcome.	Er. Ganesh shah
05 - 15	<i>Samvad Uddēśya</i> : Objective highlights and program outline.	Mr. Hempal Shrestha
15 - 30	<i>Samvad Sandarbha</i> : Presentation on “ Status of Budgeting for Digitalizing Nepal ”	Mr. Santosh Neupane
30 - 40	<i>Samvad Tippanī</i> : Key remarks on “ Budgeting for Digitalizing Nepal ”	Dr. Prakash Kumar Shrestha
40 - 60	<i>Samvad Charcha-Paricharcha</i> : Resource persons briefly share their insights and inputs and discuss the issue raised in the <i>samvad sandarbha</i> (3-4 mins each)	Resource Persons: * Mr. Anil Dutta * Mr. Mangesh Lal Shrestha
60 - 75	<i>Samvad Vimarsh</i> : Cross interaction and dialogue between the Resource Persons and domain champions, experts, practitioners, and associated stakeholders.	* Ms. Sumana Shrestha * Mr. Nawaraj Kunwar * Mr. Sudhir Parajuli
75 - 100	<i>Samvad Chalaphala</i> : Open floor discussion and follow-up inputs from the participants and resource persons.	Co-facilitated by: * Mr. Hempal Shrestha * Mr. Razan Lamsal
100 -110	<i>Samvad Niṣkarṣa</i> : Concluding Remarks from presenters and resource persons.	1-2 minute each for each Resource Person
110 -115	<i>Samvad Sankshēp</i> : Summary of <i>Digital Samvad</i>	Mr. Razan Lamsal
115 - 120	<i>Samvad Sam'māna</i> : Appreciation and Closing of the Samvad	Er. Ganesh Shah
Onwards	Zoom Screenshot for Group photo followed by Open Mic and Zoom Networking session.	Participants and Resource Person can interact with each other informally.

Budgeting for Digitalizing Nepal

~**~

Chapter III Samvad Invitation & Communication

A. Invitation to Resource Persons and Participants

Subject: Invitation to join Digital Samvad 2.0 - “Budgeting for Digitalizing Nepal” on June 5, Saturday @ 4:00 PM.

Dear Sir/ Madam,

Greetings!

Thank you for accepting our invitation to join Digital Samvad - an open round table on “**Budgeting for Digitalizing Nepal**” this **Saturday, June 5th, 2021 (Jestha 22, 2078)**, from **4:00 - 6:00 PM** (NPT) via Zoom.

Program Details:

Topic: Budgeting for Digitalizing Nepal

Date: 5th June 2021, Saturday | जेठ २२, २०७७, शनिवार

Time: 4:00 - 6:00 PM (NPT) | Zoom Room opens **3:45 PM** onwards

Venue: Online via Zoom @ <https://zoom.us/j/98133512782>

Meeting ID: 981 3351 2782

This is the 2.0th edition of Digital Samvad where we try to spur discussion and draw lessons from the experience of our key resource persons and domain experts. We engage with the key stakeholders for conversation and dialogue to draw insights and acknowledge the principal way ahead to 'turn the sparks into a real opportunity for developing the digital ecosystem in Nepal'.

The government Budget is an itemized accounting of the payments received by the government (taxes and other fees) and the payments made by the government (purchases and transfer payments). In its struggle to digitize or digitalize the government services and governance process, most of the budgetary provisions are concentrated towards tallying these expenses with tangible output in the form of system and software rather than reflecting on the capacity of the institution. It has failed to distinctly track its budgetary provisions to accurately map or measure its investment or expenditure across its impact or outcome.

In this context, the Digital Samvad 2.0 on “Budgeting for Digitalizing Nepal” aims to:

- 1) Map the practice of budgeting of digitalization process in Nepal.
- 2) Highlight the issues and evaluate the effectiveness of implementing the budget in digital efforts.

- 3) Recommend initiatives, provisions and areas for budgeting implementation in digital transformation.

Kindly find attached herewith the concept paper for the detailed samvad outline and program design. If you further require assistance or need more information, please visit the Google docs: <https://bit.ly/2S99wpF> or get in touch with the facilitator.

We would also request you to kindly share a brief bio of yourself, which could help us to introduce you to the participants.

We would like to request gracious participation and look forward to e-seeing you this Saturday afternoon!!

Kind Regards

Digital Samvad Team

(Er. Ganesh Shah, Hempal Shrestha, Razan Lamsal, Nidesh Maskey)

KINDLY NOTE:

- *PS 1. : We would like to thank everyone who attended our previous Digital Samvad, which was a tremendous success filled with engaging and productive discussions. If you want a recap of our last Samvad, kindly find the online document <https://bit.ly/3eZSD8h> capturing the major highlights of the discussion.*
- *PS 2: No password is required to join the Digital Samvad 2.0. Please connect using the above Zoom link / Zoom ID.*
- *PS 3: The Zoom Room opens **03:45 PM** onwards and you are requested to join the meeting at least 10 minutes before the starting time of the digital samvad. While logging in, please turn off your video and mute your audio.*
- *PS 4: Kindly provide your proper display Name while participating in the meeting (Your Role | Your Display Name (Designation| Organisation) | Your Country). If you want to disclose your organisation or designation, please do so within brackets after your Display Name or share about yourself in the chatbox.*
- *PS 5: To share your views, please raise your hand in the participant list section and seek the facilitators' approval before speaking or write a message requesting the same from the facilitator in the chatbox of the Zoom application.*

~**~

Budgeting for Digitalizing Nepal

~**~

SECTION - B: THE SAMVAD

Budgeting for Digitalizing Nepal

~**~

SECTION - B: THE SAMVAD

Chapter IV

"Budgeting for Digitalizing Nepal" - The Samvad

0. Samvad Summary (Nepali):

डिजिटल संवाद २.० कार्यक्रमको दोस्रो श्रिङ्खला मिति २०७८/०२/२२ गते शनिबारको दिन "Budgeting for Digitalizing Nepal" विषयमा रहेर पूर्वमन्त्री गणेश शाह, प्रमुख स्रोत व्यक्तिहरु अर्थमन्त्रालयका आर्थिक सल्लाहकार डा. प्रकाश कुमार श्रेष्ठ, संचार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयका सह सचिव अनिल कुमार दत्त, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका आइसिटी डेभलपमेन्ट कमिटीका अध्यक्ष मंगेशलाल श्रेष्ठ, क्यान महासंघका अध्यक्ष नवराज कुँवर, नेपाल इन्टरनेट सेवा प्रदायक संघका अध्यक्ष सुधिर पराजुली र व्यवस्थापन परामर्शदाता सुमना श्रेष्ठ लगायतको उपस्थितिमा संवाद सम्पन्न गरियो ।

उक्त कार्यक्रममा बोल्दै विज्ञहरुले नेपालमा आईटी क्षेत्रमा कार्यक्रमको अभाव नभएको तर त्यसमा बजेट, समन्वय र फोकस हुन नसकेको प्रति सरकारलाई ध्यानाकर्षण गरेका थिए । सरकारले डिजिटल नेपाल निर्माण गर्ने भनेर विभिन्न कार्यक्रम ल्याए पनि त्यसमा आवश्यक बजेट विनियोजन हुन नसकेको प्रति विज्ञहरु गुनासो थियो ।

पूर्वमन्त्री श्री गणेश शाहले डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्कलाई गेम चेन्जिङ प्रोजेक्टको रूपमा ल्याइए पनि त्यसअनुसारको बजेट विनियोजन नभएको प्रष्ट पार्दै वहाँले इन्टरनेट तथा डिजिटल फाउण्डेशन महत्वपूर्ण कुरा भएकाले सरकारको प्राथमिकतामा राख्न पर्नेमा जोड दिनुभयो ।

आइसिटी समाचारका सम्पादक श्री सन्तोष न्यौपानेले कार्यक्रममा सरकारले पछिल्ला वर्षमा सूचना प्रविधि क्षेत्रमा ल्याएका बजेटका कार्यक्रमहरुको प्रस्तुति प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । वहाँले बजेटमा धेरै कार्यक्रमहरु दोहोरिएको र कार्यान्वयन पक्षहरु पनि थुप्रै रहेको भन्ने कुरा औँल्याउनु भएको थियो ।

कार्यक्रमका प्रमुख स्रोत व्यक्ति डा. प्रकाश कुमार श्रेष्ठले अब मुलुकको विकास गर्न सूचना तथा सञ्चार प्रविधि क्षेत्रलाई छाड्नै नमिल्ने अवस्थामा पुगेको बताउँदै सरकारी सेवामा अझै पनि डिजिटल बनाउन आवश्यक रहेको र सरकारले यसको काम क्रमश गरिरहेको छ भन्नेमा प्रतिवद्धता जनाउँनु भयो ।

वहाँले 'प्रविधिको प्रयोग गरेर जिवनस्तर सुधार्न कतिको सकेका छौ ? भनेर जिज्ञासा गर्दा 'प्रविधिलाई उत्पादनमूलक तरिकाले प्रयोगमा ध्यान दिनु आवश्यक रहेको जानकारी गराउनु भयो । मुलुकको व्यापार घाटा कम गर्न प्रविधिको विकासले सघाउने सक्ने भन्दै सफ्टवेयर लगायतको उत्पादनमा प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक रहेको बताउनु भयो ।

'टेलिकम, दुरसञ्चारको सबै समेट्दा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा १५ देखि २० अर्बको बजेट छ, भन्ने जानकारी दिँदै कार्यक्रममा संचार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयका सह सचिव श्री अनिल कुमार

दत्तले यस वर्षको बजेट सकारात्मक र सबैले स्वागत गरेको बताउनु भयो । साइबर सेक्युरिटी नीतिको मस्यौदा बनिरहेको जानकारी पनि वहाँ कार्यक्रम मार्फत जानकारी गराउनु भयो ।

डिजिटल इकोनोमि अगाडि बढाउन निजी क्षेत्रसँग समन्वय गर्न आवश्यक रहेको सुझाव दिँदै श्री मंगेशलाल श्रेष्ठले डिजिटल स्टार्टअपलाई पनि प्रवर्द्धन गरेर ज्ञानमा आधारित अर्थतन्त्रको आवश्यकता रहेको बताउनु भयो । नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघले लिएको एक मिलियन डलरको अर्थतन्त्र बनाउने २०३० भिजनको सफलता प्राप्त गर्न डिजिटल इकोनोमी आवश्यक रहेकोमा वहाँले जोड दिनुभयो ।

क्यान महासंघका अध्यक्ष नवराज कुँवरले प्रविधिको विकास गर्ने हो भने आइटीको छुट्टै मन्त्रालय बनाउन आवश्यक रहेको बताउनु भयो । सरकारले ल्याएका नयाँ कार्यक्रमहरू कोभिड १९ का कारण आएको हो भन्दै वहाँले इन्टरनेटसँगै सफ्टवेयर र हार्डवेयरलाई अत्यावश्यक सेवामा राख्न आवश्यक रहेको तर यसमा सरकारको दृष्टी नपुगेको गुनासो कार्यक्रममा व्यक्त गर्नुभयो ।

अहिले इन्टरनेटमा विभिन्न थरीका ४६ प्रतिशत कर लाग्ने गरेको छ । कुन क्षेत्रमा कर लिने भन्ने कुरा राज्यले नबुझेको अवस्था भएको बताउँदै श्री सुधीर पराजुलीले 'हामीले इन्टरनेटमा धेरै कर लाग्यो घटाउँ भनेर धेरै पटक भन्यौं र मन्त्रीबाट आश्वासन पनि आएको थियो तर बजेटले सम्बोधन गरेन भन्ने सरकार प्रति गुनासो व्यक्त गर्नुभयो ।

डिजिटल क्षेत्रबाट फड्को मार्ने सोच राख्ने हो भने आवश्यक डेटा, सहि डेटा र नयाँ प्रविधिको प्रयोगमा ध्यान दिनुपर्ने सल्लाह दिँदै व्यवस्थापन परामर्शदाता सुमना श्रेष्ठले अझै पनि सरकारले ल्याएको स्मार्ट सिटीको उचित जानकारी जनतामाझ नभइसकेको अवस्था छ भन्ने विचार व्यक्त गर्नुभयो । यसका साथै वहाँले डिजिटल क्षेत्रमा महिला सहभागिता एकदमै कम भएको कुरामा पनि सरकारको ध्यानाकर्षण गराउनु भयो ।

आईटी क्षेत्रमा सरकारले कस्ता कस्ता चुनौतीहरू सरकारले सामना गरिरहनु परेको छ ? भन्ने प्रश्नमा सह सचिव अनिल कुमार दत्तले समन्वयमा केही समस्या भएको जानकारी गराउनु भयो । यस लगायत कोभिड-१९ महामारीका कारण पनि विभिन्न कार्यक्रमहरू समयमा सम्पन्न गराउन नसकिएको अवस्था पनि प्रष्ट पार्नु भयो । निजी क्षेत्रका पार्टनरहरूबाट डकुमेन्टेसनमा समस्या आइरहेको तर Public Procurement Monitoring Office बाट तालिमहरूको संचालन भइरहेको अवस्थाले गर्दा अब बिस्तारै डकुमेन्टेसनमा केही सहज हुने अवस्था पनि रहेका वहाँले जानकारी दिनुभयो ।

कार्यक्रममा थुप्रै डोमेन च्याम्पियनहरूको पनि उपस्थिति थियो । कार्यक्रममा बोल्दै नेपाल टेलिकमका प्रवन्ध निर्देशक डिल्लि अधिकारीले डिजिटल नेपालमा भएको ८ सेक्टरहरू सबैमा डिजिटलाइजेशन हुनु पर्ने सुझाव दिनुभएको थियो । प्रोक््युरमेन्ट एक्टमा परिवर्तन नगरिएसम्म नयाँ कम्पनिहरू लगायत स्टार्टअपहरूलाई बजारमा आउनका लागि सहज वातावरण नभएको गुनासो क्यानका पूर्व अध्यक्ष श्री बिनोद ढकालले गर्नुभयो । श्री हेमन्त बरालले हेटौँडामा स्थापना भएको डिजास्टर रिक्भरी सेन्टरको कार्यन्वयन हुन सकि नरहेको अवस्थालाई पनि सरकारको ध्यानाकर्षण गराउँदै मोबाइल डाटा सेन्टरको संचालन गराउनुपर्नेमा जोड दिनु भयो ।

कार्यक्रममा डा. सुवास प्याकुरेलले सरकारलाई आइसिटी क्षेत्रको बजेटको बारेमा सुझाव दिनुभएको थियो । साथै कोभिड १९ को अवस्थामा पनि स्वास्थ्यको डिजिटलाइजेसनमा सरकारले ध्यान दिन नसकेको कुरा पनि वहाँले कार्यक्रममा राख्नु भयो ।

करिब ३ घण्टाको छलफल पश्चात कार्यक्रमबाट सरकारले विगत केही वर्षबाट बजेटमा आईटीसँग सम्बन्धित विभिन्न कार्यक्रमहरू संलग्न गरेतापनि सरकारको तर्फबाट यस कार्यक्रमहरूको उचित

कार्यन्वयन हुन नसकी रहेको र आगामी बजेटमा थप नयाँ कार्यक्रमहरूको परिचय गराई देशलाई अझ आईटीमा अवलम्बन गराउन जोड दिनु पर्नेमा विज्ञहरूको सुझाव थियो ।

जिडिपी ग्रोथको लागि आइसिटी क्षेत्र एकदमै महत्वपूर्ण हुनेछ । वर्षौंदेखि सरकारका तर्फबाट बजेटमा स्मार्ट सिटी, स्टाअप फण्डहरू आएको तर यसमा पनि कार्यन्वयन शुन्य भएको अवस्था छ । डेटा सेन्ट्रलाइज र इन्टिग्रेसन गरेर नेपालको तथ्यांक प्रष्ट बनाउनुपर्नेमा पनि सरकारको ध्यान जानु पर्दछ । नेशनल आइडी कार्डको पनि नेपालमा निकै आवश्यक छ र यसको सुरक्षा र प्रोटेक्सन पनि त्यतिकै महत्वपूर्ण रहेको छ । बजेट कार्यन्वयनका लागि मन्त्रालयले स्थानीय निकायसम्म समन्वय गरी अघि बढेमा कार्यन्वयन पक्ष सबल हुने थियो ।

नेपालमा निजी क्षेत्र आइसिटीमा निकै अगाडि भएको स्थिति छ, त्यसकारण डोमेस्टिक एण्ड एफडिआई को लागि आवश्यक पोलिसी र वातावरण बनाउनुपर्दछ । सरकारले कनेक्टिभिटीको समस्यासँगै कन्टेन्ट र डिजिटल लिट्रेसीलाई ध्यान दिनुपर्दछ साथै नलेज इम्पावयर गर्नु लगायत इन्डस्ट्री र एकेडेमिया सहकार्यलाई पनि अगाडि बढाउनु पर्दछ जसले गर्दा नयाँ स्टार्टअप गरेका युवा जमादलाई प्रोत्साहन मिल्नुका साथै अगाडी सहज बातावरणको सिर्जना हुन्छ । अहिले विश्व बजारमा निकै प्रख्यात भइरहेको इकमर्सलाई पनि सरकाले ध्यान दिन निकै जरुरी छ । यसको लागि नेपालमा सफ्टवेयर, विपिओ, इमर्जिङ टेक्नोलोजी, एआई र ज्ञानमा आधारित अर्थव्यवस्थामा ध्यान दिएर अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा प्रवर्द्धन र लगानी गर्नमा जोड दिनुपर्दछ । यी क्षेत्रमा सरकारले बजेट अझ बढाउन आवश्यक छ ।

“Budgeting for Digitalizing Nepal” विषयमा रहेर भएको डिजिटल संवाद २.० कार्यक्रमको दोस्रो श्रिङ्खलाबाट तयार पारिएको यस प्रतिवेदनमा कार्यक्रम अगाडि तयार पारिएका कागजात, मूल कार्यक्रममा भएका कार्यहरू लगायत कार्यक्रम पछि निकालिएका हाइलाइट्सहरू जस्ता सम्पूर्ण कुराहरू, समावेश गरिएको छ । कार्यक्रमको अवधारणा, कार्यक्रको रूपरेखा, कार्यक्रममा उपस्थितिका लागि पठाइएको निमन्त्रणालाई प्रतिवेदनको पहिलो खण्डमा प्रस्तुत गरिएको छ । प्रतिवेदनको दोस्रो खण्डमा कार्यक्रमको सारांश लगायत कार्यक्रममा प्रस्तुत गरिएको प्रस्तुतिकरणको स्लाइडहरू, मूल कार्यक्रमका ब्यानर तथा केही झलकहरू, प्रत्यक्ष प्रसारण भएका पेजहरूका केही झलकहरू, सहभागीहरूबाट आएका प्रश्न लगायत सल्लाह सुझावहरूका साथै कार्यक्रममा बोल्नु भएका वक्ताहरूका मुख्य हाइलाइट्सहरू प्रस्तुत गरिएको छ ।

तेस्रो खण्डमा डिजिटल संवाद २.० कार्यक्रमको दोस्रो श्रिङ्खलालाई विभिन्न अनलाइन मिडिया तथा पत्रपत्रिकाहरूले गरेको कभरेजका लिङ्क र केही झलकहरू राखिएको छ भने प्रतिवेदनको चौथो खण्डमा छलफलबाट आएका मुख्य कुराहरूको टिपोट गरिनुका साथै लेख लेखिएको छ । यस कार्यक्रम गर्नका लागि विभिन्न माध्यमबाट लिइएको खोज र विचारहरूका सान्दर्भित स्रोतहरूलाई टिपोट यस प्रतिवेदनको पाँचौं खण्डमा गरिएको छ । यसरी पाँच खण्डमा विभाजन गरी तयार गरिएको यस प्रतिवेदनबाट सम्पूर्ण कार्यक्रमको जानकारी लिन पाठकहरूमाझ आह्वान गरिन्छ ।

0. Samvad Summary (English):

The second episode of the Digital Samvad 2.0 program was held on Saturday dated 2072/02/22 on the topic of "Budgeting for Digitalizing Nepal". The dialogue was held in the presence of Former Minister Mr. Ganesh Shah along with key resource persons, Economic Adviser of the Ministry of Finance Dr. Prakash Kumar Shrestha; Joint Secretary, Ministry of Communication and Information Technology, Mr. Anil Kumar Dutt; Chairman of ICT Development Committee of Federation of Nepalese Chambers of Commerce and Industry, Mr. Mangesh Lal Shrestha; Chairman of CAN Federation, Mr. Nawaraj Kunwar; Chairman of Nepal Internet Service Providers Association, Mr. Sudhir Parajuli and Management Consultant, Ms. Sumana Shrestha.

Speaking on the occasion, the experts drew the attention of the government that there is no lack of programs in the IT sector in Nepal but the lack of budget, coordination and focus is playing a vital role in it. Experts complained that the government has not been able to allocate the required budget for various programs to build a digital Nepal.

The second episode of the program 'Budgeting for Digitizing Nepal' under Digital Samvad 2.0, which was conducted through the Zoom platform, had the direct participation of 135 people. The program was indirectly broadcasted live from the Facebook pages of 4 different online media including Living with ICT.

The program was attended by the spokesperson of the Ministry of Education, the Government of Nepal, advisors of other ministries, and distinguished representatives. Similarly, representatives of the department, authority, and local government (level) were also present in the dialogue along with the Managing Director of Telecom, Senior Director of Urban Development Planning Commission, former Presidents of CAN Federation, representatives of ISPAN, and Internet Service Providers, domain champions, and stakeholders also had direct participation in the program.

Former Minister Mr. Ganesh Shah clarified that the Digital Nepal Framework was brought as a game-changing project but no budget was allocated accordingly. He stressed the need to make the Internet and Digital Foundation a priority of the government.

Mr. Santosh Neupane, Editor of ICT Samachar, presented the budget programs brought by the government in the field of information technology in the last year. He pointed out that many programs have been repeated in the budget and there are still many implementation aspects.

According to Dr. Prakash Kumar Shrestha, the information and communication technology sector should not be left out for the development of the country. He said that it was still necessary to make the government services digital and the government is working on it gradually.

In response to "How much have you been able to improve living standards by using technology?" Shrestha said that it was necessary to focus on persuasively using

technology. Stating that the development of technology can help reduce the trade deficit of the country, he said that it is necessary to promote the production including software.

Anil Kumar Dutt, Joint Secretary, Ministry of Communication and Information Technology, said that this year's budget was positive and welcomed by all. He also informed about the drafting of cybersecurity policy through the program.

Suggesting that it is necessary to coordinate with the private sector to move the digital economy forward, Mr. Mangesh Lal Shrestha said that there is a need for a knowledge-based economy by promoting digital startups as well. He stressed the need for a digital economy to achieve the 2030 vision of a one million dollar economy taken by the Federation of Nepalese Chambers of Commerce and Industry.

CAN Federation President Nawaraj Kunwar said that a separate ministry of IT was needed to develop the technology. Stating that the new programs brought by the government are due to Kovid 19, he complained that it is necessary to keep the software and hardware in the service along with the internet but the government has not been able to look into it.

At present, 46 percent tax is levied on various types of internet. Stating that the state did not understand in which areas the tax would be levied, Mr. Sudhir Parajuli said, "We have said many times on the internet that we have reduced taxes a lot and the minister had assured us but the budget did not address it."

Advising to focus on the use of necessary data, accurate data, and new technology if one wants to leap from the digital sector, management consultant, Sumana Shrestha said that the people are still not properly informed about the smart city brought by the government. She also drew the government's attention to the fact that women's participation in the digital sector is very low.

What are the challenges facing the government in the IT sector? In response to the question, Joint Secretary Anil Kumar Dutt informed that there were some problems in coordination. He also clarified that various programs could not be completed on time due to the COVID-19 pandemic. He also said that there is a problem with documentation from the private sector partners but due to the training being conducted by the Public Procurement Monitoring Office, there is a possibility of some ease in the documentation.

Many domain champions were also present at the event. Speaking on the occasion, the Managing Director of Nepal Telecom, Dilli Adhikari, suggested that digitization should take place in all eight sectors of Digital Nepal. Mr. Binod Dhakal, former Chairman of CAN, complained that there is no conducive environment for new companies and startups to enter the market unless the Procurement Act is changed. Mr. Hemant Baral also drew the attention of the government to the fact that the Disaster Recovery Center established in Hetauda could not be implemented and stressed the need to operate the Mobile Data Center.

In the program, Dr. Subash Pyakurel had suggested to the government about the budget for the ICT sector. He also said that the government has not paid attention to the digitization of health even in the case of COVID-19.

After a three-hour discussion, experts concluded that the government has included various IT-related programs in the budget for the past few years, but the government has not been able to implement these programs properly. They suggested that the country should adopt more IT by introducing more new programs in the forthcoming budget.

The ICT sector will be crucial for GDP growth. For years, smart city and startup funds have been included in the budget from the government, but there is no implementation in this. The government should also focus on making Nepal's data clear by data centralization and integration. The National ID Card is also very much needed in Nepal and its security and protection are equally important. The implementation side would have been stronger if the ministry had coordinated with the local bodies for the implementation of the budget.

The private sector in Nepal is at the forefront of ICT, so the necessary policies and environment for domestic and FDI should be created. Along with connectivity issues, the government should focus on content and digital literacy, as well as industry empowerment, including knowledge empowerment, to encourage new start-ups and create a more conducive environment.

The government needs to pay attention to e-commerce which is becoming very popular in the world market. For this, emphasis should be laid on promoting and investing in the international market by focusing on software, emerging technology, AI, and knowledge-based economy in Nepal. The government needs to increase the budget in these areas.

Prepared from the second episode of the Digital Dialogue 2.0 program on “Budgeting for Digitalizing Nepal”, this report covers all the documents prepared before the event, the activities in the main event as well as the highlights after the event. The concept of the program, the outline of the program, the invitation sent to attend the program are presented in the first section of the report. The second section of the report contains a summary of the program, slides of presentations, banners and glimpses of the main program, some glimpses of live broadcast pages, questions and suggestions from the participants as well as the main highlights of the program.

The third section contains links and some glimpses of the coverage of various online media and magazines for the second episode of the Digital Dialogue 2.0 program whilst the main points from the discussion and the article is written in the fourth section of the report. Relevant sources of research and ideas were taken from various mediums for conducting this program are noted in the fifth section of this report. Readers are invited to learn about the entire program from this report, which is divided into five sections.

1. Samvad Knowledge Base

A. Samvad Sandarbha Presentation on “Status of Budgeting for Digitalizing Nepal” by Mr. Santosh Neupane, Editor at ictsamachar.com

Presentation on “Status of Budgeting for Digitalizing Nepal” Presented by: Santosh Neupane Editor at ictsamachar.com	Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ का मुख्य कार्यक्रमहरू • बौद्धव्यान्ड र अष्टिकल फाइबर विद्युयाउने • फोरजीको विकास • सरकारी सबै तथ्यांक राखा सरकारी क्लाउड स्थापना, डाटा सेन्टर स्थापना गर्ने जग्गा उपलब्ध गराउने • करलगायतका भुक्तानी विद्युतीय बनाउने • स्टार्टअप फन्डलाई ५० करोड बिज पुँजी
Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७२/०७३ का मुख्य कार्यक्रमहरू (१) • बौद्धव्यान्ड इन्टरनेट, अष्टिकल फाइबर विद्युयाउने सुल्पात • जिल्ला, नगरपालिकालाई पविधियुक्त बनाउने • काठमाडौं र लुम्बिनीमा स्मार्टसिटी बनाउने योजना • सवारी अनुमतिपत्रलाई स्मार्ट, सवारी नम्बर प्लेटलाई सेन्सरयुक्त बनाउने	Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७२/०७३ का मुख्य कार्यक्रमहरू (२) • भूमि व्यवस्थापनलाई आधुनिकरण र कम्प्युटराइज गरिने • दुर्गमका सय सामुदायिक विद्यालयमा बौद्धव्यान्ड इन्टरनेका माध्यमबाट परीक्षणको रूपमा अंग्रेजी, विज्ञान र गणित पढाउने • इ पासपोर्टको सुरुवात गर्ने
Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७३/०७४ का मुख्य कार्यक्रमहरू (१) • बौद्धव्यान्ड, जिल्ला नगरपालिकालाई पविधियुक्त बनाउने • काठमाडौं र लुम्बिनीमा स्मार्टसिटी बनाउने योजना • सवारी अनुमतिपत्रलाई स्मार्ट, सवारी नम्बर प्लेटलाई सेन्सरयुक्त बनाउने	Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७३/०७४ का मुख्य कार्यक्रमहरू (२) • भूमि व्यवस्थापनलाई आधुनिकरण र कम्प्युटराइज गरिने • दुर्गमका सय सामुदायिक विद्यालयमा बौद्धव्यान्ड इन्टरनेका माध्यमबाट परीक्षणको रूपमा अंग्रेजी, विज्ञान र गणित पढाउने • इ पासपोर्टको सुरुवात गर्ने • अष्टिकल फाइबर विद्युयाउने सुरुवात
Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ का मुख्य कार्यक्रमहरू • स्वाटेलाइट सिटी विकास गरिने • टेलिसेन्टर, सामुदायिक स्वचालक स्थापना • अष्टिकल फाइबर दुई वर्षमा विद्युयाए सबै जिल्ला सदरमुकाम, नगरपालिका, गाउँपालिका जोडने • अवैध मोबाइल आयात रोक्ने आईएमईआई नम्बर दर्ता अनिवार्य गर्ने • मोबाइल बालेट जस्ता डिजिटल भुक्तानी प्रयोग गर्ने • बैंकलाई फोन्साइन गरिने • इएमन्टबाट राजस्व संकलन गर्ने	Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ का मुख्य कार्यक्रमहरू • स्मार्टसिटी, अष्टिकल फाइबर विद्युयाउने, सार्वजनिक ठाउँमा २ वर्षलाई इन्टरनेट निशुल्क दिने • स्मार्ट मिटर प्रयोगमा ल्याउने • इन्टरनेट सेवा पदायकने पनिद्वरसञ्चार सेवा दस्तुर १३ प्रतिशत तिर्नु पर्ने • नागरिक एप सञ्चालनको लागि सुझाव माग

Digital Nepal 2.0 आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ का मुख्य कार्यक्रमहरु (१) • यो वर्ष सूचना पविधि, डिजिटाइजेसन धेरै विषयहरु समेटिएका छन् । • प्राथमिक अस्पतालहरुमा टेलिमेडिसिन शिक्षा पदपतिमार्फत २५ सौ घण्टा स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने • कृषिको सूचना र बजारीकरण गर्ने मोबाइल एप्लेटमागत सूचना पविधिको प्रयोग गर्ने दुई वर्षभित्र जग्गा पनिपूर्जा विद्युतीय बनाउने	Digital Nepal 2.0 आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ का मुख्य कार्यक्रमहरु (२) • स्मार्टसिटीको सम्भाव्यता अध्ययन गरीपूर्वाधार निर्माण कार्य शुरु गर्ने • कामेपनान्वोकमा सुरक्षा मुद्रण निर्माण प्रारम्भ गर्ने • साइबर सुरक्षा पणाली संघानमा ल्याइने • सबै स्थानीय तहका वडा, स्वास्थ्य केन्द्र, सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयमा बाइयान्ड इनटरेनेट विस्तार सम्पन्न गर्ने • टेलिकम पूर्वाधारको सहयोग, नेपालको स्पाटेलाइट स्थापना गर्ने										
Digital Nepal 2.0 आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ का मुख्य कार्यक्रमहरु (३) • ५ वर्षभित्र सबै नागरिक सेवा र सरकारी आर्थिक कारोबार डिजिटल गर्ने डिजिटल नेपाल फेमवर्क कार्यान्वयनमा ल्याउने • केन्द्रदेखि स्थानीय तहसम्म सर्वसाधारणतः मोबाइल एपबाट सकारी सेवा लिने • नेसनल गेट वे स्थापना गर्ने, युटिलिटी बिल पमेन्ट डिजिटल गर्ने • नगानीकर्तालाई सबै एकै ठाउँ जानकारी गराउन एकल पोर्टल सेवा संचालन गर्ने	Digital Nepal 2.0 आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ का मुख्य कार्यक्रमहरु (४) • मन्त्रीपरिषदको कार्यालयको एकमन कमबाट विकास आयोजनाको अपत्यस अनुगमन गर्ने • विद्युतीय राहदानीको व्यवस्था मिलाउने • दुई वर्षभित्र धेरै परिवचयपत्र बोकन नपार्ने बनाउने, राष्ट्रिय परिवचयपत्र वितरण गर्ने • आयोजना नियमन गर्ने पविधिको प्रयोग गर्ने • करदाता दर्ता पणालीमा बायोमेट्रिक दर्ता पणाली लागु गर्ने										
Digital Nepal 2.0 आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ का मुख्य कार्यक्रमहरु (५) • कृषिको सूचना र बजारीकरण गर्ने मोबाइल एप्लेटमागत सूचना पविधिको प्रयोग गर्ने दुई वर्षभित्र जग्गा पनिपूर्जा विद्युतीय बनाउने • काठमाडौं उपत्यका र सातै प्रदेशका प्रमुख सहरमा विद्युतीय बस संचालन गर्ने, चार्जिड स्टेसन स्थापना गर्दा जाने • काठमाडौं उपत्यका र सातै प्रदेशका प्रमुख सहरमा विद्युतीय बस संचालन गर्ने, चार्जिड स्टेसन स्थापना गर्दा जाने	Digital Nepal 2.0 आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ का मुख्य कार्यक्रमहरु (१) • टेलिमेडिसिन सेवा संचालनमा ल्याउने • मोबाइल एप मार्फत कृषि उत्पादन र बजारीकरण गर्ने • देशभरका सबै मासपोत कार्यालय डिजिटाइज गर्ने • होम डेलिभरी र अनलाइन खरिद पोतसाहन गर्ने • एक वर्षभित्र नेशनल पमेन्ट गेटवे संचालनमा ल्याउने • डिजिटल नेपालको फेवर्क कार्यान्वयनमा जोड दिने ।										
Digital Nepal 2.0 आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ का मुख्य कार्यक्रमहरु (२) • ३ वर्षमा सबै स्थानीय तहबाट अनलाइन पणाली घटना विवरण दर्ता र प्रमाणीकरण गर्ने • नागरिकको आवश्यक जानकारी बायोमेट्रिक पणालीमा ल्याइने, ९ करोड नागरिकको विवरण विद्युतीय पणालीमा अपडेट गर्ने • इन्टरनेट तथा दूरसञ्चार सेवाशुल्क करमा ५० प्रतिशत छुट दिने • विद्युतीय माध्यमबाट कारोबार गर्दा अग्रिम कर शुल्क छुट दिने	Digital Nepal 2.0 आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का मुख्य कार्यक्रमहरु (१) <table border="1"> <tr> <td>डिजिटल नेपाल फेमवर्क कार्यान्वयन । डिजिटल अर्थतन्त्रका कामलाई अगाडि बढाउने</td> <td>सञ्चन १ देखि मोबाइल डिभाइस म्यानेजमेन्ट सिस्टम (एमडीएमएस) सञ्चालन गर्ने ।</td> <td>एनटीएले २०७६ अससमा ७७ करोड ३९ लाख र्पैसा एमडीएमएस खरिदक लागि मलेसियन कम्पनी एमएस निउमेरा कम्पनीसँग सम्झौता गरेको थियो ।</td> </tr> </table>	डिजिटल नेपाल फेमवर्क कार्यान्वयन । डिजिटल अर्थतन्त्रका कामलाई अगाडि बढाउने	सञ्चन १ देखि मोबाइल डिभाइस म्यानेजमेन्ट सिस्टम (एमडीएमएस) सञ्चालन गर्ने ।	एनटीएले २०७६ अससमा ७७ करोड ३९ लाख र्पैसा एमडीएमएस खरिदक लागि मलेसियन कम्पनी एमएस निउमेरा कम्पनीसँग सम्झौता गरेको थियो ।							
डिजिटल नेपाल फेमवर्क कार्यान्वयन । डिजिटल अर्थतन्त्रका कामलाई अगाडि बढाउने	सञ्चन १ देखि मोबाइल डिभाइस म्यानेजमेन्ट सिस्टम (एमडीएमएस) सञ्चालन गर्ने ।	एनटीएले २०७६ अससमा ७७ करोड ३९ लाख र्पैसा एमडीएमएस खरिदक लागि मलेसियन कम्पनी एमएस निउमेरा कम्पनीसँग सम्झौता गरेको थियो ।									
Digital Nepal 2.0 आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का मुख्य कार्यक्रमहरु (२) <table border="1"> <tr> <td>सानीय दूरसञ्चार विकास क्षेत्र प्रबोक गरेर सबै स्थानीय तहका केन्द्र, वडा कार्यालय स्वास्थ्य संस्था, माध्यमिक विद्यालय र माध्यमिक विद्यालयमा बाइयान्ड इनटरेनेट संचालन ।</td> <td>दुई वर्षभित्र देशभर अटिकम पाइवर सिपलाई सूचना महामारी निर्माण सम्पन्न गर्ने</td> <td>सो इन्ट्रि ५ अर्ब ६५ करोड ७७ लाख परिचोजना हो । यसमा १.६ वटा प्याकेज, १५ प्याकेजमा सात प्रतिशत, ३ प्याकेजमा ५५ प्रतिशत र ३ प्याकेजमा काम शुरु हुन सकेको छैन । विलीय प्रगति ५२.५२ प्रतिशत भएको छ ।</td> <td>९ अर्ब ८५ करोड १७ लाखको परिचोजना । सात प्रदेशलाई तीन प्याकेजमा बाँडेर काम शुरु । प्याकेज एकमा प्रदेश १, २ र बागमति ३ हजार १ सय ७९ किमी वितरण गर्नुपर्नेमा ७५९ किमी पाइवर विचयपत्रको । प्याकेज दुई गण्डकी प्रदेश ५ र लुम्बिनी २६० किमी र प्याकेज ३ मा कर्णाली र मुगुरपश्चिम प्रदेश १९९२ किमी विद्युतजानु पर्ने कुनै प्रगति भएको छैन ।</td> </tr> </table>	सानीय दूरसञ्चार विकास क्षेत्र प्रबोक गरेर सबै स्थानीय तहका केन्द्र, वडा कार्यालय स्वास्थ्य संस्था, माध्यमिक विद्यालय र माध्यमिक विद्यालयमा बाइयान्ड इनटरेनेट संचालन ।	दुई वर्षभित्र देशभर अटिकम पाइवर सिपलाई सूचना महामारी निर्माण सम्पन्न गर्ने	सो इन्ट्रि ५ अर्ब ६५ करोड ७७ लाख परिचोजना हो । यसमा १.६ वटा प्याकेज, १५ प्याकेजमा सात प्रतिशत, ३ प्याकेजमा ५५ प्रतिशत र ३ प्याकेजमा काम शुरु हुन सकेको छैन । विलीय प्रगति ५२.५२ प्रतिशत भएको छ ।	९ अर्ब ८५ करोड १७ लाखको परिचोजना । सात प्रदेशलाई तीन प्याकेजमा बाँडेर काम शुरु । प्याकेज एकमा प्रदेश १, २ र बागमति ३ हजार १ सय ७९ किमी वितरण गर्नुपर्नेमा ७५९ किमी पाइवर विचयपत्रको । प्याकेज दुई गण्डकी प्रदेश ५ र लुम्बिनी २६० किमी र प्याकेज ३ मा कर्णाली र मुगुरपश्चिम प्रदेश १९९२ किमी विद्युतजानु पर्ने कुनै प्रगति भएको छैन ।	Digital Nepal 2.0 आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का मुख्य कार्यक्रमहरु (३) <table border="1"> <tr> <td>सबै स्थानीय तहमा फोरजी सेवा विस्तार गरिनेछ ।</td> <td>६६७ स्थानीय तहमा नेपाल टेलिकमको फोरजी पुगेको छ ।</td> </tr> <tr> <td>राष्ट्रिय साइबर सुरक्षा अनुगमन केन्द्रको संस्थागत सुदृढीकरण गरी वेबसाइट, एप्लिकेसन र सर्वरको सुरक्षा मजबुत तुल्याइनेछ ।</td> <td>सरकारी निकायबाट प्रदान गरिने सबै प्रकारका सेवालाई नागरिक एक्ससँग अनन्तआवृद्धता गर्ने</td> </tr> <tr> <td></td> <td>नागरिक एक सर्वजनिक भाइसलेको छ । केहि सेवाहरु सुचारु तर धेरै सेवाहरु इन्टिग्रेट गर्न बाकि । ३ घरगुता पुर्ण कार्यान्वयनमा आउने । ५ साइब्रिड हाउसलेड गरेका छन् ।</td> </tr> </table>	सबै स्थानीय तहमा फोरजी सेवा विस्तार गरिनेछ ।	६६७ स्थानीय तहमा नेपाल टेलिकमको फोरजी पुगेको छ ।	राष्ट्रिय साइबर सुरक्षा अनुगमन केन्द्रको संस्थागत सुदृढीकरण गरी वेबसाइट, एप्लिकेसन र सर्वरको सुरक्षा मजबुत तुल्याइनेछ ।	सरकारी निकायबाट प्रदान गरिने सबै प्रकारका सेवालाई नागरिक एक्ससँग अनन्तआवृद्धता गर्ने		नागरिक एक सर्वजनिक भाइसलेको छ । केहि सेवाहरु सुचारु तर धेरै सेवाहरु इन्टिग्रेट गर्न बाकि । ३ घरगुता पुर्ण कार्यान्वयनमा आउने । ५ साइब्रिड हाउसलेड गरेका छन् ।
सानीय दूरसञ्चार विकास क्षेत्र प्रबोक गरेर सबै स्थानीय तहका केन्द्र, वडा कार्यालय स्वास्थ्य संस्था, माध्यमिक विद्यालय र माध्यमिक विद्यालयमा बाइयान्ड इनटरेनेट संचालन ।	दुई वर्षभित्र देशभर अटिकम पाइवर सिपलाई सूचना महामारी निर्माण सम्पन्न गर्ने	सो इन्ट्रि ५ अर्ब ६५ करोड ७७ लाख परिचोजना हो । यसमा १.६ वटा प्याकेज, १५ प्याकेजमा सात प्रतिशत, ३ प्याकेजमा ५५ प्रतिशत र ३ प्याकेजमा काम शुरु हुन सकेको छैन । विलीय प्रगति ५२.५२ प्रतिशत भएको छ ।	९ अर्ब ८५ करोड १७ लाखको परिचोजना । सात प्रदेशलाई तीन प्याकेजमा बाँडेर काम शुरु । प्याकेज एकमा प्रदेश १, २ र बागमति ३ हजार १ सय ७९ किमी वितरण गर्नुपर्नेमा ७५९ किमी पाइवर विचयपत्रको । प्याकेज दुई गण्डकी प्रदेश ५ र लुम्बिनी २६० किमी र प्याकेज ३ मा कर्णाली र मुगुरपश्चिम प्रदेश १९९२ किमी विद्युतजानु पर्ने कुनै प्रगति भएको छैन ।								
सबै स्थानीय तहमा फोरजी सेवा विस्तार गरिनेछ ।	६६७ स्थानीय तहमा नेपाल टेलिकमको फोरजी पुगेको छ ।										
राष्ट्रिय साइबर सुरक्षा अनुगमन केन्द्रको संस्थागत सुदृढीकरण गरी वेबसाइट, एप्लिकेसन र सर्वरको सुरक्षा मजबुत तुल्याइनेछ ।	सरकारी निकायबाट प्रदान गरिने सबै प्रकारका सेवालाई नागरिक एक्ससँग अनन्तआवृद्धता गर्ने										
	नागरिक एक सर्वजनिक भाइसलेको छ । केहि सेवाहरु सुचारु तर धेरै सेवाहरु इन्टिग्रेट गर्न बाकि । ३ घरगुता पुर्ण कार्यान्वयनमा आउने । ५ साइब्रिड हाउसलेड गरेका छन् ।										

Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का मुख्य कार्यक्रमहरू (४) हुमनाक मातेत इ कमशको विद्वानग मने सन्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । सञ्चार तथा सूचना प्रविधि सन्भाव्यता लागि ७ अर्ब ७४ करोड विनियोजन विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी गर्दा मुख्य अभिवृद्धि गरेको १० प्रतिशत हुने रकम उपभोक्ताले फिर्ता पाउनेछ । सबै मासपीत कार्यालयमा विद्युतीय प्रणाली हुमनाकले गुनग फलत कोडको प्रचाम गर्ने थालेको छ । गत वर्ष पनि यो कार्यक्रम आफैको । कार्यालयम हुन नसकेको । केहि मासपीत कार्यालयमा प्रयोग भैरहेको छ	Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का मुख्य कार्यक्रमहरू (९) डिजिटल र आर्टिफिशियल इन्टेलेजेन्स प्रविधिसमागत घोषी पुस्तको औद्योगिक कानिनेन म्यापको आसको उपभोग गरिनेछ । जसमा सन्धानी सेवाहरु विद्युतीय माध्यमबाट गर्ने सबै जिल्लामाै मेरो किता प्रगात् लागु गर्ने जसमाका अभिलेख डिजिटलमा राखे भु अभिलेख सूचना व्यवस्थापन प्रणाली माटो जोच प्रयोगशालामा डिजिटल स्वयं म्यापिङ प्रणाली लागु गर्ने सार्वजनिक भैसकेको तर कार्यालयममा आउन बाकि
Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का मुख्य कार्यक्रमहरू (६) इ कानरी सम्बन्धी कानून लागुमा गरिनेछ । सर्वजनिक यातायातमा ई डिजिटिङ लागु गरिनेछ । आर्थिक वर्ष तैशनल पेमेन्ट स्वीचको स्थापना गरिनेछ । नेपालको आफ्नै भुक्तानी काई प्रयोगमा ल्याइनेछ । गत वर्षको बजेटमा तैशनल पेमेन्ट नेटवे आउने कुरा गरिएको तर अहिलेसम्म सर्वजनिक जम्भएको अवस्था छ	Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का मुख्य कार्यक्रमहरू (७) ब्यूजकोड बाईतको विद्युतीय प्रिन्ट जारी गर्ने व्यक्तिगत घटना डेटालाई विद्युतीय माध्यम प्रयोग गर्ने बिग डेटा प्रयोग क्षमता विकास गरिनेछ ई लाइब्रेरीलाई मूल्य अभिवृद्धि करमा पुट केहि स्थानीय तिकायमा प्रयोगमा आएको
Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का मुख्य कार्यक्रमहरू (८) स्वास्थ्य, कृषी डिजिटिजिन सेवा सञ्चालन गर्ने सबै मौखिक कनेज स्वास्थ्य विज्ञान परिषदजन र केन्द्रीय अस्पतालले सम्मोमा एउटा सरकारी अस्पतालमा निवमितस्ममा विशेषत सेवादाईतले क्यान्सरसट्ट विलिनिक सञ्चालन गर्ने कृषि सुचना तथा ज्ञान केन्द्र स्थापना गर्ने । विभिन्न प्रविधि तथा एप्लिकेशनबाट कृषकलाई सहजिकरण गर्ने । राष्ट्रिय साइबर सुरक्षा अनुगमन केन्द्रको संस्थागत सुरक्षीकरण गरी केभसाइट, एप्लिकेशन र सेभरको साइबर सुरक्षा मजदुर तुल्याइनेछ । गोरीगन्ज धनकुटा मौवापुर घण्टपुर मुन्दु बाम्भे भ्याली बापिडुग लुम्बिनी सांस्कृतिक तुलसीपुर दुनुनु अमरगढी र भिमदल नगरपालिकामा टीगा सुरक्षित र प्रविधि मेरी स्मार्ट सिटी निर्माण गरिनेछ ।	Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का मुख्य कार्यक्रमहरू (९) साइबर सुरक्षा र स्मार्ट सिटी राष्ट्रिय साइबर सुरक्षा अनुगमन केन्द्रको संस्थागत सुरक्षीकरण गरी केभसाइट, एप्लिकेशन र सेभरको साइबर सुरक्षा मजदुर तुल्याइनेछ । गोरीगन्ज धनकुटा मौवापुर घण्टपुर मुन्दु बाम्भे भ्याली बापिडुग लुम्बिनी सांस्कृतिक तुलसीपुर दुनुनु अमरगढी र भिमदल नगरपालिकामा टीगा सुरक्षित र प्रविधि मेरी स्मार्ट सिटी निर्माण गरिनेछ ।
Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का मुख्य कार्यक्रमहरू (१०) बैकल्पिक शिक्षा बैकल्पिक शिक्षाको व्यवस्थाको लागि १ अर्ब २० करोड बजेट विनियोजन गरिएको छ । सिपाईको लागि सरकारी शिक्षाई पोईतको सञ्चालन गर्ने र बैकल्पिक टेलिभिजन प्यानलसमेत सञ्चालन गरिनेछ । स्थानीय विशेषता र आवश्यकताका आधारमा सीपयुक्त दल जनशक्ति तयार गर्ने सबै स्थानीय तहमा प्राविधिक शिक्षालय सञ्चालन गरिनेछ । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषदको सम्बन्ध र सम्बन्धित स्थानीय तहको व्यवस्थापनमा प्राविधिक शिक्षालय स्थापना गर्ने सशक्त अनुदान उपलब्ध गराइने	Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का मुख्य कार्यक्रमहरू (११) स्टार्टअप तथा इन्नोभेशन परियोजना पितो दाबी एक प्रतिशत प्यानलद्वारा २५ मासदरमम बीड पुँजी कर्जा उपलब्ध गराउन स्टार्टअप व्यवसायको दर्ता, नवीकरण तथा अन्य सेवा एकट्टार प्रणालीबाट नि:शुल्क उपलब्ध गराउने स्टार्टअप व्यवसायमा वैदेशिक लगानी बिम्याउन लोचित सहजीकरण गर्ने
Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का मुख्य कार्यक्रमहरू (१२) स्टार्टअपको लागि १ अर्बको सञ्चालन फन्ड स्थापना २०१६-१७ करोडको फन्ड बनाउने कुरा छ । २०१३ स्टार्टअप सञ्चालन फन्ड एक अर्बको बनाउने २०१७ स्टार्टअप तथा नवप्रवर्द्धकको लागि १० करोड विनियोजन । सञ्चालन १०००माकेत नवप्रवर्द्धकलाई पोसाइज गर्ने स्टार्टअप व्यवसायलाई कारोबार शुरु गरेको मितिले ५ वर्षसम्म लागू गर्ने आयकरमा रात प्रतिशत पुट ।	Digital Samvad 2.0 आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का मुख्य कार्यक्रमहरू (१३) स्टार्टअप तथा इन्नोभेशन निजी क्षेत्रका उद्योग प्रतिष्ठानले बढीमा ५ घटा स्टार्टअप व्यवसायलाई प्रति व्यवसाय १ लाखसम्मको बीड पुँजी उपकनध गरायकामा सो रकम करयोग्य आय गणना गर्दा कट्टी गर्ने पाउने व्यवस्था ।

2. Samvad Highlights

मिति २०७८/०२२२ गते “Budgeting for Digitalizing Nepal” विषयमा रहेर डिजिटल संवाद २.० कार्यक्रमको दोस्रो श्रिङ्खला सम्पन्न भयो । उक्त कार्यक्रममा पूर्वमन्त्री गणेश शाह लगायत प्रमुख स्रोत व्यक्तिहरु अर्थमन्त्रालयका आर्थिक सल्लाहकार डा. प्रकाश कुमार श्रेष्ठ, संचार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयका सह सचिव अनिल कुमार दत्त, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका आइसिटी डेभलपमेन्ट कमिटीका अध्यक्ष मंगेशलाल श्रेष्ठ, क्यान महासंघका अध्यक्ष नवराज कुँवर, नेपाल इन्टरनेट सेवा प्रदायक संघका अध्यक्ष सुधिर पराजुली र व्यवस्थापन परामर्शदाता सुमना श्रेष्ठहरुले कार्यक्रमको विषयमा रहेर आ-आफ्नो तर्फबाट तथ्यांक सहित महत्वपूर्ण सुझाव, प्रतिक्रिया र विचारहरु राख्नु भएको थियो ।

कार्यक्रममा नेपाल सरकारले विगत केही वर्षबाट आर्थिक वर्ष २०७८/७९ सम्मको आईटी क्षेत्रमा छुट्याइएको बजेटमा के-कस्ता कार्यक्रमहरु ल्याइएको र अझै के-कस्ता कार्यक्रमहरु समावेश गर्न बाँकी रहेको लगायत सरकारद्वारा आईसिटी क्षेत्रमा छुट्याइएको बजेटमा भएका कमी कमजोरीका साथै सरकारले सामना गर्नु परेका चुनौतीहरुको बारेमा बृहत छलफल गरीयो ।

जुम प्लेटफर्म मार्फत सम्पन्न भएको डिजिटल संवाद २.० अन्तर्गत दोस्रो संस्करणको कार्यक्रम ‘बजेटिङ फर डिजिटलाइजिङ नेपाल’ मा १३५ जना बढिको प्रतक्ष्य सहभागिता रहेको थियो । अप्रतक्ष्य रुपमा लिभिङ विथ आइसिटी लगायत विभिन्न ४ अनलाइन मिडियाको फेसबुक पेजबाट कार्यक्रमको प्रतक्ष्य प्रसारण भएको थियो । कार्यक्रममा नेपाल सरकार शिक्षा मन्त्रालयका प्रवक्ता, अन्य मन्त्रालयका सल्लाहकारहरूसंगै बिशिस्ट प्रतिनिधिहरुको सहभागिता रहेको थियो । यसैगरी बिभाग, प्राधिकरण र स्थानीय सरकार (तह)का प्रधिनिधिहरुको समेत संवादमा उपस्थिति रहेको थियो । टेलिकमका प्रवन्ध निर्देशक, सहरी बिकास आयोजना आयोगका वरिष्ठ निर्देशक, क्यान महासंघका पूर्व अध्यक्षहरु, आइस्पान र इन्टरनेट सेवा प्रदायकका प्रतिनिधिहरु, डोमेन च्याम्पियनहरु र सरोकारवालाहरुको उपस्थिति थियो ।

करिब ३ घण्टा लामो संवादमा महत्वपूर्ण छलफल, प्रतिक्रियासंगै सरकारलाई आवश्यक सुझावहरु प्राप्त भएको छ । अत्यन्त समयसामयिक र सान्दर्भिक संवादलाई धेरैले मन पराएर सकारात्मक प्रतिक्रिया दिनुभएको छ । सरकार र निजि क्षेत्रको सहकार्यमा देशलाई डिजिटल रुपान्तरणको बाटोमा अग्रसर बनाउन सहभागीहरुको सुझाव र प्रतिक्रियाले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने बिश्वास लिएका छौ ।

A. Samvad Banner:

RESOURCE PERSONS/CONTRIBUTORS

Digital Samvad 2.0
an Open Round Table
EPISODE 2

“BUDGETING FOR DIGITALIZING NEPAL”

Dr. Prakash K. Shrestha
Economic Advisor
Ministry of Finance, GoN

Mr. Anil Dutta
Joint Secretary
IT Division, MoCI, GoN

Mr. Mangesh Lal Shrestha
Chairperson
ICT Development Committee, PNCC

Mr. Nawaraj Kunwar
President
CAN Federation

Mr. Sudhir Parajuli
President
ISPAN

Ms. Sumana Shrestha
Management Consultant and
Social Co-ordinator

Mr. Santosh Neupane
Editor
ictsamachar.com

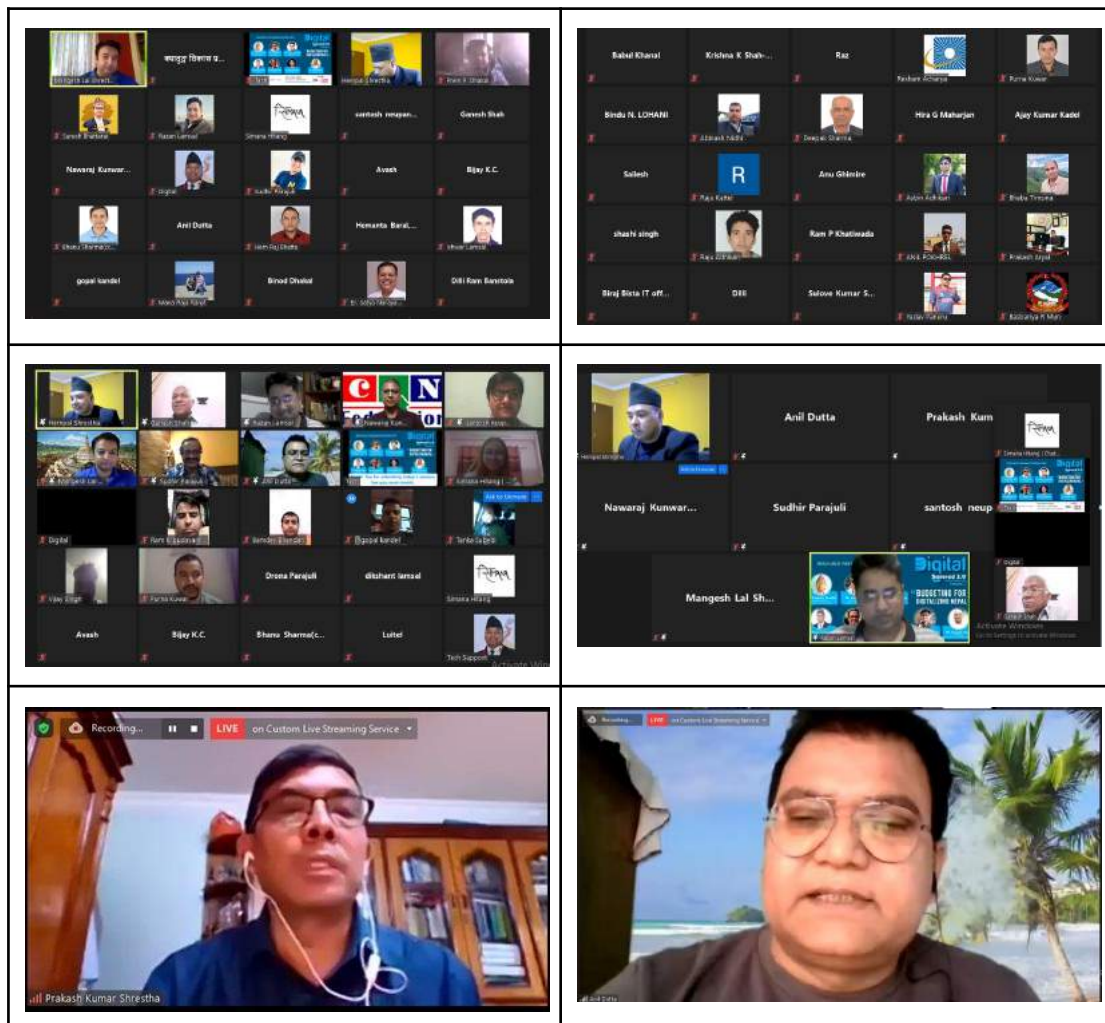
Mr. Ganesh Shah
Coordinator
Ex-Minister, Science & Technology

Program Date & Time
Date: 5th June 2021, Saturday (जेठ २२, २०७८)
Time: 4:00 PM (NPT)

Venue: Online via Zoom:
<https://zoom.us/j/98133512782>
Zoom Room opens 3:45 PM onwards

Live On
LWICT
ICT NEPAL

B. Samvad ZoomShots:

ZoomShots from the Main Event on ZOOM | Digital Samvad 2.0 | 5th June, 2021

C. Digital Samvad 2.0 Live on Facebook:

i. Facebook Live on ICT Samachar

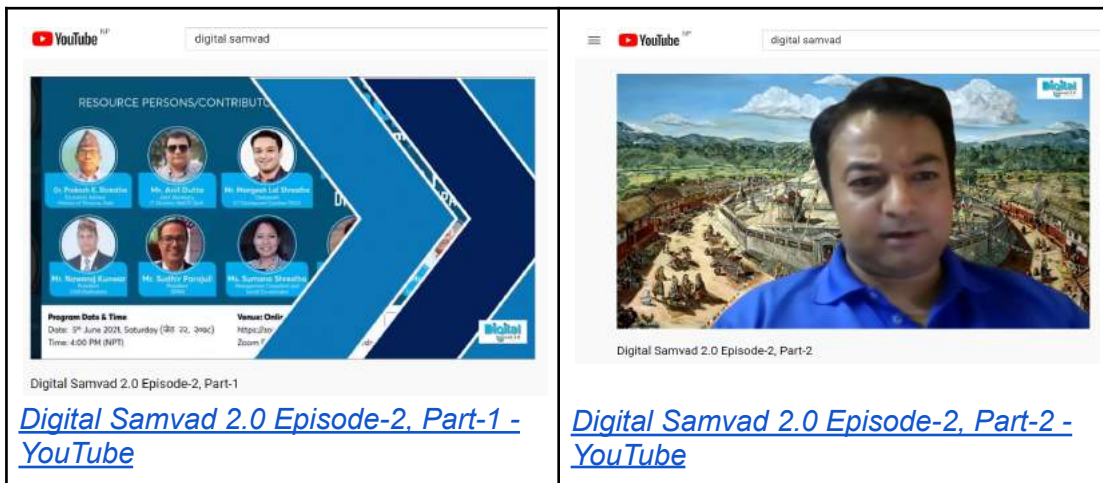
ii. Facebook Live on Living with ICT

iii. [Facebook](#) live on ICT Samachar

iv. [Facebook](#) live Living with ICT

D. Edited Video of Digital Samvad on YouTube:

[Digital Samvad 2.0 Episode-2, Part-1 - YouTube](#)

[Digital Samvad 2.0 Episode-2, Part-2 - YouTube](#)

E. Samvad Interactions, Comments, Feedback and Suggestions

Note: No edits, spelling corrections or modifications have been committed to any chats, views, or opinions. All the interactions, suggestions, feedback, and comments are presented as it is.

1. **Social Media & Chat | Hempal Shrestha:** Dear All, we will be sharing the Report and the presentaion from this Public Google Docs link for inputs of this collaborative document:<https://bit.ly/2S99wpF> as well. Please do save this link as well, - Co-host
2. **Simana Hitang | Chat Manager:** Namaste, and Welcome to Digital Samvad 2.0. We will be happy to take your input and insights through Chat. Please do share your inputs/ingisht in the chat box.
3. **Babul Khanal:** Still many big commercial houses (i.e. Kathmandu Plaza, Civil Complex, Peoples plaza.....) have not started the payment system with real time digital invoice. This has caused low revenue generation on a one hand and tax evasion on the other. In this context why the government has not made the real time tax invoice policy immediately after transaction in the workplace. It should be made compulsory like Bhatbhateni . What is plan of the government of Nepal for such policy ?
4. **ANIL POKHREL:** How is Nepal planning towards Digital payment system at the international perspectives for the business and providing services with different countries
5. **Ishwar Lamsal:** नमस्कार सबै महानुभावहरुमा, पुरानो शिक्षा पढेका वा सामाजिक साक्षर वर्गमा सूचना प्रविधि साक्षरताको बारेमा के छ योजना ? विना साक्षर पुरानो तप्काका जनताले सूचना प्रविधि उपभोग गर्न नसक्ने देखिन्छ।
6. **Er. Satya Narayan Shah:** Digitization भनेको सिर्फ connectivity मात्र होइन | बिभिन्न संस्थाहरुले प्रयोग गर्ने application माथि धेरै निर्भर गर्दछ | हामीले एउटा कुरा के बिर्सनु हनन् कि सार्वजनिक संस्थाहरुले निजि संस्थालाई बिकसित हुने धेरै ठूलो अवसर प्रदान गर्दछ | त्यसैले सार्वजनिक संस्था जति ब्यबस्थित र सुचारु रूपले संचालित हुन्छन त्यतिनै सजिलो निजि संस्थाहरुलाई काम गर्ने अवसर उपलब्ध हुन्छ | दुर्भाग्यवश सार्वजनिक संस्थाको संरचना त्यस्तो किसिमले बिकसित भैसकेको छैन | जसबाट ICT सम्बन्धि कार्यको स्वामित्व सहि ढंगले परिभाषित भएको देखिदैन | त्यसर्थ सार्वजनिक निकायमा संगठनात्मक संरचना उपयुक्त ढंगले बिकसित हुन् जरुरि छ | यो मेरो सुझाव हो |From Me to DComputerCIT: (Direct Message) 05:12 PMविज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई फोकल प्वाइन्ट बनाएर संगठन निर्माण गर्दा कामगर्ने विज्ञहरु को वृत्ति विकास देखी अन्य कुरालाई विशेष रूपले ध्यान दिन सकिन्छ | प्रोत्साहन स्वरूप |
7. **Binod Dhakal:** No realistic ICT survey till now!!
8. **Hemanta Baral, Data Centre:** Government's DRC is not in operation as a proper DR centre yet. What happens if Government's primary DC fails?? Nobody is showing their interest and nobody is worrying about this. It might cause huge disaster if something happens in coming days.
9. **Mr shrestha:** yes agreeing sumanajee, still I am also not able to understand smart city...
10. **ANIL POKHREL:** that's true Sumana ma'am government side ma yo exact planning k xa transparent dhekhidaina and if they have plan people like me are not understanding it probably!!
11. **Gobinda Thapa:** What are the reasons of being internet so expensive in Nepal? Who is responsible to reduce the price in this sector?

- 12. Sumana Shrestha:** internet doesn't make STUFF on its own. someone needs to use it.
- 13. Archana Karn:** Thanks Nawaraj sir... I also support ur view regarding suchana tatha sanchar mantralaya to be decomposed to suchana tatha pravidhi mantralaya
- 14. Basanta:** सफ्टवेयर खरिद सम्बन्धमा :NRB Permit ko limit 3000 सम्म चै बैंक (ब्रान्च) छत्यो भन्दा माथि ५०,००० माथि भने फेरी पुर्व स्वीकृति लिनुपर्छ - सारै समय लाग्ने अवस्था छबाहिरको सप्लाइएर ले कर कट्टी मान्दै, अब यो १५% कर ले अझै खर्च अझै बढेको अवास्था छ,बरु केहि सन्धि गरेर घटाउन मिल्छ कि अर्थ मन्त्रालय बाट ?
- 15. Dilli Ram Banstola:** Special attention also must be given to reduce digital divide among socio-economically backward community in Nepal.
- 16. Sailesh:** Ahile ko budget le software ko TDS lai 1% gareko cha jasto lagcha
- 17. Tirtha rai bhojpur:** कोरोनाका कारण शिक्षामा आईसिटीलाई माध्यम बनाउन नि सोचन जरूरी छ ?
- 18. Dixon Chaudhary:** There can be various factors that might be responsible for slow growth of ICT in Nepal in comparison to other nations. Which major factor is responsible for Nepal being lagged in ICT sector than other countries like Japan (the nation that raised rapidly from the effect of atom bomb in terms of economy and ICT along with other fields)? Is it due to lack of proper implementation of budget? Is it due to lack of proper manpower or is it due to geographical barrier? What measures can be implemented or what factors can be improved to reach to the international level? Do we still have to wait for a whole century to reach that level? Can't we learn from other developed nations in terms of the policy and implementation?
- 19. क्यावुङ्ग विकास प्रतिष्ठान:** डिजिटलाईजेसनको कुरा गर्दा डिजिटल कन्टेन्टमा नेपाल निकै कमजोर अवस्थामा छ अब यसमा बजेटमै उल्लेख गरेर स्थानीय स्रोत र साधनमा आधारित डिजिटल कन्टेन्ट उत्पादनका परियोजनामा अलिक प्रभावकारी कार्यक्रम घोषणा गर्न पर्यो
- 20. Basanta:** budget anurup स्टार्टअपको परिभाषाको क्ल्यारिफिकेचन , यो धेरै इम्प्लिमेन्टेशन लेभलमा समस्या हुने देख्या छ (any suggestions?)
- 21. Prem P. Dhakal:** आजको छलफल ले धेरै कुराको जानकारी पाउन सकियो सबै लाइ धन्यबाद छ क्लाउड र इन्टिग्रेसन सिस्टम प्रणाली मा सरकार लाइ लैजान प्रेसर गर्नु पर्छ जुन इन्टिग्रेसन सिस्टम प्रणाली ले हरेक क्षेत्र लाइ आइटी मा समेटिने छ जसले हजारौं आइटी इन्जिनियर लाइ जोड्ने र रोजगारी पनि हुने छ
- 22. Binod Dhakal:** Good discussion, i have to leave, thank you
- 23. Drona Parajuli:** डिजिटलाईजेसनको कुरा गर्दा डिजिटल कन्टेन्टमा नेपाल निकै कमजोर अवस्थामा छ अब यसमा बजेटमै उल्लेख गरेर स्थानीय स्रोत र साधनमा आधारित डिजिटल कन्टेन्ट उत्पादनका परियोजनामा अलिक प्रभावकारी कार्यक्रम घोषणा गर्न पर्यो
- 24. Drona Parajuli:** लोकलाईजेसन, बहुभाषा रुपान्तरण गर्ने एआई बेसका परियोजना पनि ल्याएर बिभिन्न भाषा भाषी र जातजातीलाई पनि डिजिटलाईजेसनको मेनफ्रेममा ल्याउन सकिने थियो ।
- 25. Dixon Chaudhary:** In my opinion, it will be better if the government or government level officials allocate strict and minimum time frame, as minimum as possible with the involvement of dedicated team experts for the implementation of any project. There is a quote, most probably by Elon Musk - "If you allocate 3 days to finish any task then it will take you 3 days to finish it and if you allocate 30 days to finish the task then it will take you 30 days to finish it."
- 26. Babu Ram Aryal:** Very Good Program. Thoroughly enjoyed.

- 27. Bamdev Bhandari:** Excellent program within best Content Thanks all
- 28. Basanta:** very Good program - thanks to the organiser
- 29. 📱 gopal kandel:** NagarikApp can be granted as the game changer of Digital NepalWe have more intelligence which are been commodified by foreign IT companies so we have to make the history in the IT sector by doing new innovations and open learning academy establishment in Digital sectorResearch academy must be established by the Nepali gov for each and evry individual those who can afford and who can't but have the better potential ❤️ 🙌
- 30. Ram P Khatiwada:** Very good program . Thank you for the invitation. Wishes for its every success !!

3. Samvad Sankshep:

At the culmination of the samvad, Mr. Razan Lamsal, co-host of the Digital Samvad 2.0 presented the Samvad Sankshep on Budgeting for Digitalizing Nepal. He compiled the thoughts and issues shared during the Samvad as presented as below:

1. Mr. Ganesh Shah, Coordinator, Former Minister, Ministry of Science, Technology and Environment, GoN

- डिजिटल नेपाल गेम चेन्जिङ प्रोजेक्टको रूपमा अगाडी ल्याइयो तर के त्यस अनुसार योजना र बजेट समावेश गरिएको छ त ?
- इन्टरनेट तथा डिजिटल फाउण्डेशन महत्वपूर्ण कुरा हो र यसको लागि सरकारको प्राथमिकता हुनुपर्दछ ।
- यो आर्थिक वर्षमा ५ वटा मन्त्रालयलाई १ खर्बभन्दा बढीको बजेट बिनियोजन गरिएको छ तर त्यो तुलनामा आइसिटी क्षेत्रलाई अझ प्राथमिकता नदेखिएको हो कि भन्ने लाग्छ ।

2. Mr. Santosh Neupane, Editor at ICT Samachar

- आर्थिक वर्ष २०७१/२०७२ देखि २०७८/७९ सम्मको सूचना तथा सञ्चार प्रविधि तथा डिजिटलाइजेसनको बारेमा जानकारी प्रस्तुत गर्नुभयो ।
- यस आर्थिक वर्षको बजेटमा केहि नयाँ र राम्रा कार्यक्रम पनि आएको छ ।
- पछिल्ला वर्षहरूमा अलि धेरै प्राथमिकता राखिएको तर धेरै कार्यक्रम निरन्तरता जस्तो देखिन्छ ।
- इन्टरनेट, फाइबर लाई निरन्तर बजेटमा राखिएता पनि प्रगती कम भएको छ ।
- इन्टरनेटको कर धेरै भएकोमा आयस्पाको गुनासो तर बजेटले सम्बोधन नगरेको ।
- डिजिटलाइजेसनमा सरकारको बजेट छरपस्टिएको अवस्था छ ।
- सरकारले बजेट समेत खर्च गर्न नसकेको र कार्यान्वयन अलि सुस्त रहेको अवस्था छ ।

3. Dr. Prakash Kumar Shrestha, Economic Advisor, Ministry of Finance, GoN

- आइसिटी लाई छोड्नै नसक्ने अवस्थामा छौं । त्यसकारण हामिले यस सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरू ल्याइरहेका छौं ।
- सरकारी सेवा लगायतमा अझै डिजिटलाइजेसनमा काम गर्न आवश्यक छ । सरकार यसको विकासमा लागेको छ, सल्लाह सुझाव र कार्यान्वयनमा सघाउन सबैलाई आग्रह गर्दछौं ।
- पछिल्लो समय डिजिटल इकोनोमी, डिजिटल फाइनेन्सको रूपमा पनि रूपान्तरण भइरहेको छ ।
- बजेटका कार्यक्रमहरू केहि वर्षदेखि निरन्तर छन् । कार्यान्वयन पक्ष, भौगोलिक कारणले पनि धेरै वर्षदेखि निरन्तरता भएपनि काम हुन नसकेको अवस्था छ ।
- क्यापासिटी कन्सटेन्टको कुरामा पनि ध्यान दिन महत्वपूर्ण छ । प्रविधिलाई सहि ढंगले प्रयोगमा ल्याउन सचेतनाको त्यतिकै आवश्यकता छ ।
- प्रविधिको प्रयोग गरेर जिवनस्तर सुधार्न कतिको सकेका छौं ? अब त्यसतर्फ हामीले सोच्नु पर्नेछ ।
- प्रडक्टिभ तरिकाले आइसिटीलाई प्रयोगमा ध्यान दिनु आवश्यक छ ।
- देशमा निर्यात कम र आयात बढि छ । इकोनोमिक डिसब्यालेन्स भएको अवस्था छ । यसकारण प्रविधिको माध्यमबाट यसलाई ब्यालेन्स गर्न सकिन्छ कि भन्ने कुरामा सफ्टवेयरलाई प्रवर्द्धन गर्ने कुरा महत्वपूर्ण हुन्छ ।
- यसलाई अझ एक्सप्लोर गर्दै जानुपर्दछ । सकारात्मक प्रतिक्रिया र कार्यान्वयनमा सबैले पहल र घच्चच्याउन आवश्यक छ ।

4. Mr. Anil Kumar Dutta, Joint Secretary (IT Division), MoCIT, GoN

- यसपटक सबैतिरबाट राम्रो बजेट आएको भनिएको छ । ७ अर्ब सञ्चार तथा सूचना प्रविधिमा हुलाकदेखि मिडियासम्म आएको बजेट हो । यस वर्षको बजेटलाई सकारात्मक रूपमा नै लिन सकिन्छ ।
- टेलिकम, दुरसञ्चारको सबै समेट्दा यस क्षेत्रमा १५ देखि २० अर्बको बजेट छ ।
- डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क २०७६ लाई गेम चेन्जर प्रोजेक्टको रूपमा ल्याइएको र नागरिक एप यस अन्तर्गत कार्यक्रमहरू अघि बढाइएको छ ।
- अन्य इगर्भनेन्स र डिजिटलाइजेसनका कार्यक्रमहरू बजेट र नीति तथा कार्यक्रममा राखिएका छन् ।
- साइबर सेक्युरिटी पोलिसी ड्राफ्ट गरेर सुझाबको लागि ल्याएका छौं ।
- मालपोत, स्वास्थ्य, कृषि र शिक्षा जस्ता विभिन्न क्षेत्रहरूमा आइसिटीलाइ जोडेर बजेट र कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा छन् ।
- सबै क्षेत्रमा डिजिटलाइजेसन भइरहेको छ । डिजिटल फाउण्डेशनको विकासमा ध्यान दिइरहेको छ तर अझै धेरै काम गर्न बाकी नै रहेको हामी पनि स्विकारौं ।
- यस वर्ष ७० लाख बढी राष्ट्रिय परिचयपत्र वितरण गरिने कुराहरू छन् । ए.आई. लगायत नयाँ प्रविधिहरूको प्रयोगमा ध्यान दिइने कुरा छ । यसलाई सकारात्मक रूपमा लिनुपर्छ ।
- काम गर्दा समन्वयको अभाव छ । मन्त्रालय र अन्य निकायमा समन्वयको कुराहरूले गर्दा कार्यान्वयन ढिला भइरहेको छ ।
- निजी क्षेत्रबाट पनि समन्वयको अभाव लगायत डकुमेन्टेशनमा समस्या साथै मुद्दा मामिलामा गडहल्लो कुराले पनि समस्या भएको छ ।
- तर पछिल्लो समय मन्त्रालयले समन्वय गरेर काम गरिरहेको अवस्था छ ।

5. Mr. Mangesh Lal Shrestha, Chairperson, ICT Development Committee, FNCCI

- यस वर्षको बजेटमा केही राम्रा कार्यक्रमहरू ल्याइएको छ । ति कार्यक्रमहरू फयुचरस्टिक रहेका छन् ।
- डिजिटल इकोनोमिमा झाड्भ गर्न डिजिटल नेपाल ठुलो क्षेत्र छ । यसमा निजी क्षेत्रसँग समन्वय गर्न आवश्यक छ ।
- डेटा सेन्टरहरूमा स्थानिय प्राइभेट सेक्टरलाई कतिपय विषयमा समावेश नभएको र यसमा सुधार गर्न आवश्यक छ ।
- ए. आई. लगायतका नयाँ प्रविधिमा सरकारले पोलिसी लेभलमा प्रोत्साहन गर्न आवश्यक छ । डिजिटल इकोनोमिमा यो अत्यन्त आवश्यक छ ।
- आइसिटी क्षेत्रलाई अझै इन्डस्ट्रीको रूपमा अझै लिन सकिएको छैन । यसको लागि सरकारले राम्रो वातावरण बनाउनुपर्छ ।
- निजी क्षेत्र डिजिटल इकोनोमिको कि फ्याक्टर हो । यसलाई प्राथमिकता दिनुपर्दछ, संगै मिलेर काम गर्नुपर्छ ।
- डिजिटल स्टार्टअपलाई प्रमोट गरेर नलेज इकोनोमिमा जानको लागि अझ धेरै काम गर्न आवश्यक छ ।
- आइसिटी क्षेत्रमा डोमेस्टिक इनभेष्टमेन्टलाई प्रोत्साहन गर्नुपर्दछ । त्यसपछि पोलिसी र उपयुक्त बातावरण बनाएर एफडीआइको बारेमा पनि आबस्यक सहजीकरण गर्न सकिन्छ ।
- १०० मिलियन इकोनोमि बनाउनको लागि सरकार डिजिटल इकोनोमिमा फोकस हुनुपर्दछ ।

6. Mr. Nawaraj Kunwar, President, CAN Federation

- सर्वप्रथम आइटी लाई छुट्टै मन्त्रालयको रूपमा लिएर फोकस्ड भएर आइटी क्षेत्रमा काम

- गर्नुपर्दछ ।
- विभिन्न कार्यक्रमहरु आएका छन्, केहि सकारात्मक रहेका छन् । स्टार्टअप लगायतका कुरा टेम्पोररी रूपमा आएको छ, यसलाई ल्याउने काम नगर्ने र फिर्ता लिने हुनु भएन ।
- कोभिडको कारण केहि नयाँ कार्यक्रमहरु आएका छन् यसलाई राम्रो मान्न सकिन्छ ।
- धेरै कार्यक्रमहरु पुराना कार्यक्रमहरु पनि छन्, दोहोरिएका छन् ।
- १२ वटा स्मार्ट सिटीका कुराहरु पनि हुन्, सधैँ स्मार्ट सिटी भनिएको छ तर कार्यन्वयन के छ थाहा छैन ।
- धेरै कार्यक्रमले यस क्षेत्रमा फड्को मार्ने अवस्था देखिदैन ।
- हामीले महासंघको तर्फबाट विभिन्न क्षेत्रमा र बुदागत रूपमा पनि सुझाव दिएका छौं । तर धेरै समेटिएको छैन ।
- सुचना प्रविधिलाई हरेक क्षेत्रमा जोडिने कुरा, यसको व्यवसायलाई कनेक्ट गर्न नसकेको अवस्था छ ।
- इन्टरनेट करको बारेमा छुट दिन नसकेको अवस्था छ ।
- इन्टरनेटसँगै सफ्टवेयर र हार्डवेयरलाई अत्यावश्यक हो र यसकारण सुचना प्रविधिका सबै पक्षलाई अत्यावश्यक सेवमा राख्न आवश्यक छ ।
- आइटी तथा ज्ञान पार्कमा ठोस कार्यक्रम आएको छैन ।
- नेपालकै सफ्टवेयरलाई पहिलो प्राथमिकता दिनुपर्ने कुरा महत्वपूर्ण हुन्छ, यसमा दृष्टी नपुगेको अवस्था छ ।
- यस क्षेत्रका पेटेन्ट अधिकारका कुराहरुलाई ध्यान दिएर छुट्टै सम्बोधन गर्नुपर्ने अवस्था छ ।
- हार्डवेयर, मोबाइल र सफ्टवेयर क्षेत्रलाई विशेष ध्यान दिएर हेर्नुपर्ने अवस्था छ ।
- डिजिटल नेपालका ८० पहलहरुलाई समेटेर बजेट ल्याउन सक्दा राम्रो हुनेथियो ।
- योजना ल्याउने मात्र हैन कि निरन्तर अनुगमन गर्न आवश्यक छ ।

7. Mr. Sudhir Parajuli, President, ISPAN

- दुरसञ्चार तथा आइसिटी क्षेत्रबाट ३.१ प्रतिशत जिडिपि योगदान रहेको छ । तर यो क्षेत्र अझै प्राथमिकतामा छैन ।
- कुन क्षेत्रमा कर लिने भन्ने कुरा राज्यले नबुझेको देखिन्छ । इन्टरनेट क्षेत्रमा ४६ प्रतिशत सम्म कर लागिरहेको अवस्था छ । हामीले कर घटाउन सकेमा यसको पहुच विस्तार र सस्तो बनाउन सकिन्छ तर सरकारले यसतर्फ ध्यान नै दिन सकेन ।
- कार्यान्वयन पक्ष महत्वपूर्ण हो, निजी क्षेत्रसँग सहकार्य र समन्वय गर्नुपर्दछ ।
- डिजिटल फाउण्डेशनलाई अझ प्राथमिकतामा राखेर सेवा सस्तो र सुलभ र पहुँचमा पुर्याउन काम गर्न आवश्यक रहेको छ ।
- असार सम्म ९८ प्रतिशत स्थानिय निकाय र विद्यालयमा कनेक्टिभिटी पुग्ने छ । कनेक्टिभिटी अब समस्या हैन तर अब कन्टेन्ट र सहि प्रयोगको पार्टमा ध्यान दिनुपर्दछ । डिजिटल सक्षारताको कुरालाई अभियानको रूपमा संचालन गर्नुपर्छ ।
- राष्ट्रिय परिचयपत्र अझै आउनसकेको छैन । गुफ धेरै भयो यो कुराहरुमा तर उपलब्धि देखिदैन ।
- सरकारले ५ वर्षमा हेर्दा आइसिटी क्षेत्रमा ३० बिलियन डलर पनि लगानी गरेको छैन । लगानी एकदमै कम भयो यो क्षेत्रमा ।
- डिजिटल सर्भिसेजमा लगानी कम भयो । अझ धेरै लगानी आवश्यक छ तर छर्पस्टिएको बजेट सबैलाई अलि अलि छन् जस्तो छ । फोकस्ड कार्यक्रम र लगानी आवश्यक छ ।

8. Ms. Sumana Shrestha, Management Consultation and Social Mobalizer

- डिजिटल क्षेत्रमा महिलाको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ यसकारण यस्ता कार्यक्रम र पोलिसीमा महिलाको सहभागिताबारे त्यतिकै ध्यान दिनु आवश्यक छ ।

- डिजिटलाइजेसनको कुरा गर्दा मुख्य समस्या नै हामिसँग डेटाको अभाव छ । खोजेको उपयुक्त डेटा छैन । सामान्य जानकारी लिन र काम गर्न डेटाको अभावले काम नहुने अवस्था छ ।
- डिजिटलबाट फड्को मार्ने हो भने आवश्यक डेटा, डेटाको उपलब्धता र नयाँ प्रविधिको प्रयोगमा ध्यान दिनुपर्दछ ।
- बजेट हेर्दा, कार्यक्रम धेरै आए, तर कार्यान्वयन कति भयो, त्यसमध्ये प्राथमिकता के हो र त्यसलाई कति प्रगती भयो भन्ने कुरा आउनुपर्दछ । उपलब्धि के भयो त्यसमा ख्याल गर्नुपर्छ ।
- स्मार्ट सिटी, स्मार्ट सिटी भनेर धेरै वर्ष आएको देखियो तर खै त स्मार्ट सिटी, हामिले अझ बुझेका छैनौं ।
- डिजिटल इन्फ्रास्ट्रक्चर विकास गर्न टेक्नोलोजी एउटा माध्यम हो । रुपान्तरणको लागि डिजिटल माइण्ड नै पहिला तयार हुनुपर्ने छ ।
- देशमा चिफ डिजिटल अफिसरको आवश्यकता देखिएको छ । देशलाई प्रविधिको मध्यमबाट ज्ञान गर्न सक्ने नेतृत्व चाहियो ।
- स्थानिय निकायसम्मको समन्वय, सचेतना आवश्यक छ । टेक्नोलोजी कार्यक्रमहरू छर्पस्टिएको अवस्था छ । यसलाई एकिकृत गर्न आवश्यक छ ।

9. The Domain champions ...

- डा. सुवास प्याकुरेल : कोभिड १९ को अवस्थामा पनि स्वास्थ्य क्षेत्रको डिजिटलाइजेसनमा सरकारले ध्यान दिन सकिरहेको छैन । अहिले स्वास्थ्य र त्यसमा पनि प्रविधिको प्रयोग र डिजिटलाइजेसन एकदमै महत्वपूर्ण कुरा हो ।
- हेमन्त बराल : हेर्दा हेर्दा स्थापना भएको डिजास्टर रिभरी सेन्टरको कार्यान्वयन हुन सकि नरहेको अवस्थालाई पनि सरकारको ध्यानाकर्षण गराउँदै मोबाइल डाटा सेन्टरको संचालन गराउनुपर्नेमा जोड दिनु भयो ।
- बिनोद ढकाल: प्रोक््युरमेन्ट एक्टमा परिवर्तन नगरिएसम्म नयाँ कम्पनिहरु लगायत स्टार्टअपहरुलाई बजारमा आउनका लागि सहज वातावरण नभएको गुनासो गर्नुभयो ।
- डिल्लि अधिकारी: डिजिटल नेपालमा भएको ८ सेक्टरहरु सबैमा डिजिटलाइजेसन हुनु पर्ने अवस्था छ । अब इन्टरनेट कनेक्टिभिटी मुख्य समस्या हैन, कन्टेन्ट या डिजिटल सक्षरताको कुरामा ध्यान दिनुपर्छ ।

Budgeting for Digitalizing Nepal

~**~

SECTION - C:

THE REFLECTIONS

Budgeting for Digitalizing Nepal

~**~

SECTION - C: THE REFLECTIONS

Chapter V Samvad Reflections

A. Media Reports and Write-up

S.N.	Published Media	Online / WebLink
1.	ICT samachar	https://ictsamachar.com/news-details/5607/2021-06-06
2.	ICT samachar	https://ictsamachar.com/news-details/5603/2021-06-06
3.	Bizpati	https://bizpati.com/privatesector/49780
4.	Notebazar	https://notebazar.com/news/2021-06-06-18#.YLzKkAcy3zc.vibe
5.	Nepal Khabar	https://nepalkhabar.com/economy/59566-2021-06-06-09-25-20
6.	Artha Path	https://www.arthapath.com/political-economy/2021/06/06/39901/
7.	News Abhiyan	https://www.newsabhiyan.com/news-details.php?nid=240543
8.	Mero News Press	https://www.meronewspress.com/details/1823
9.	Online Khabar	https://www.onlinekhabar.com/2021/06/965777
10.	Himalaya Post	https://himalayapost.com/archives/161484
11.	Baahrakhari	‘डिजिटल नेपाल’ सरकारको गेम चेन्जर प्रोजेक्ट, तर खै बजेट ?’ (baahrakhari.com)
12.	Karobar Daily	डिजिटलाइजेसनमै सरकारको लगानी अपर्याप्त : निजी क्षेत्र « (karobardaily.com)
13.	Corporate Nepal	डिजिटल नेपाल निर्माण: बजेटसँगै सहकार्यमा जोड Corporate Nepal
14.	Nepal Live	‘डिजिटल नेपाल’ सरकारको गेम चेन्जर प्रोजेक्ट, तर खै आवश्यक बजेट? (nepallive.com)

15.	Corporate Khabar	‘डिजिटल नेपाल’ सरकारको गेम चेन्जर प्रोजेक्ट तर खोइ त आवश्यक बजेट ? - corporatekhabar : Nepals first corporate news magazine and portal
16.	Bizpati	Bizpati.com - Leading Economic Online News Portal From Nepal ‘डिजिटल नेपालको लागि छुट्याईएको बजेट पर्याप्त भएन’
17.	Reporters Nepal	डिजिटल नेपाल निर्माण: बजेटसँगै सहकार्यमा जोड « रिपोर्टर्स नेपाल (reportersnepal.com)
18.	Samaya Hub	निजी क्षेत्र डिजिटल इकोनोमिको सम्बाहक, बजेटसँगै सहकार्य र कार्यान्वयनमा जोड दिन विज्ञको सुझाब - Samaya Hub-Nepal's Best News Site
19.	ICT Samachar	सरकारले आश्वासन दियो तर इन्टरनेटको कर घटाएन: सुधीर पराजुली (ictsamachar.com)
20.	Global Aawaj	Global Aawaj » डिजिटल नेपाल निर्माण: बजेटसँगै सहकार्यमा जोड
21.	ICT Samachar	‘निजी क्षेत्र डिजिटल इकोनोमीको मुख्य आधार हो, यसमा सरकारले बजेट बढाउनु पर्छ’ (ictsamachar.com)
22.	Agnijwala	निजी क्षेत्र डिजिटल इकोनोमिको सम्बाहक, बजेटसँगै सहकार्य र कार्यान्वयनमा जोड दिन विज्ञको सुझाब – www.agnijwala.com
23.	Note Bazar	सरकारको गेम चेन्जर प्रोजेक्ट ‘डिजिटल नेपाल’ लाई खै बजेट ? Notebazar
24.	Abhiyan Daily	आर्थिक अभियान, Aarthik Abhiyan Online News Nepal (abhiyandaily.com)
25.	Artha Path	निजी क्षेत्र डिजिटल इकोनोमिको सम्बाहक, बजेटसँगै सहकार्य र कार्यान्वयनमा जोड दिन विज्ञको सुझाब, आइसिटीको क्षेत्रमा के छन कार्यक्रम ? « Artha Path
26.	ICT Samachar	‘निजी क्षेत्र डिजिटल इकोनोमीको मुख्य आधार हो, यसमा सरकारले बजेट बढाउनु पर्छ’ (ictsamachar.com)
27.	Arthik Awaj	डिजिटल नेपाल निर्माण: बजेटसँगै सहकार्यमा जोड – Arthik Awaj
28.	Nepal Khabar	‘डिजिटल नेपाल’ सरकारको गेम चेन्जर प्रोजेक्ट तर खै आवश्यक बजेट? (nepalkhabar.com)

29.	Online Marg	‘डिजिटल नेपाल’ सरकारको गेम चेन्जर प्रोजेक्ट तर खै आवश्यक बजेट? (onlinemarg.com)
30.	ICT Samachar	सरकारले डिजिटाइजेसनलाई प्राथमिकतामा राखेको छः अर्थ मन्त्रालयका सल्लाहकार डा. श्रेष्ठ (ictsamachar.com)
31.	Email Khabar	निजी क्षेत्र डिजिटल इकोनोमिको सम्बाहक, बजेटसँगै सहकार्य र कार्यान्वयनमा जोड दिन विज्ञको सुझाब – email khabar Latest news of Nepal
32.	ICT Samachar	टेलिकम र आईएसपीमा निजी क्षेत्र आएपछि त्यसले फडको मारेको होः मंगेश लाल श्रेष्ठ (ictsamachar.com)
33.	Hamro Patro	‘जिनी क्षेत्र डिजिटल इकोनोमीको मुख्य आधार हो, यसमा सरकारले बजेट बढाउनु पर्छ’ (hamropatro.com)
34.	Everest Mission	Everestmission हरपल खबर, निष्पक्ष विश्लेषण
35.	News Abhiyan	निजी क्षेत्र डिजिटल इकोनोमिको सम्बाहक, बजेटसँगै सहकार्य र कार्यान्वयनमा जोड दिन विज्ञको सुझाब (newsabhiyan.com)
36.	Agnijwala	निजी क्षेत्र डिजिटल इकोनोमिको सम्बाहक, बजेटसँगै सहकार्य र कार्यान्वयनमा जोड दिन विज्ञको सुझाब – www.agnijwala.com
37.	Himalaya Post	डिजिटल नेपाल निर्माणः बजेटसँगै सहकार्यमा जोड Himalaya Post
38.	Artha Dabali	डिजिटल नेपाल निर्माण : बजेटसँगै सहकार्यमा जोड - Artha Dabali : nepal economic and business news portal

B. Media Highlights:

Screenshot and Images from Published Media/Newspaper

डिजिटलाइजेसनमै सरकारको लगानी अपर्याप्त : निजी क्षेत्र

काठमाडौं, २२ जेठ (कास): आगामी आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को बजेटले डिजिटल क्षेत्रलाई पर्याप्त मात्रामा समेट्न नसकेको निजी क्षेत्रले बताएको छ। अन्य निजी क्षेत्रले निकै नै सकारात्मक बजेट आएको बताइरहेँदा डिजिटल संवादका वक्ताहरूले भने डिजिटल क्षेत्रका लागि बजेट पर्याप्त नभएको बताएका हुन्।

कार्यक्रममा नेपाल इन्टरनेट सेवा प्रदायक संघ नेपालका अध्यक्ष सुधर पराजुलीले 'आईसिटी' क्षेत्रको बजेट निकै नै न्यून रहेको बताए। 'पछिल्लो ५ वर्षमा यो (डिजिटल) क्षेत्रमा ५० अर्ब रुपैयाँ पनि लगानी गरेको छैन,' उनले भने, 'आहिलेको समयमा स्वास्थ्य र शिक्षामा भन्दा पनि डिजिटल क्षेत्रमा धेरै रकम विनियोजन गर्नुपर्ने थियो। तर, सरकारले ध्यान पुऱ्याउन सकेन।'

त्यस्तै उनले ब्रोडब्यान्ड क्षेत्रमा गरेको दरलाई नघटाएर सरकारले दोहन गरेको आरोप समेत लगाए। 'अन्य क्षेत्रहरू अव्यस्थित भएकाले सरकारले कर उठाउन सक्दैन,' उनले भने, 'हामी व्यवस्थित छौं, हामीलाई ४२ प्रतिशत कर लगाएर दोहन गरेको छ।'

(वाँकी पृष्ठ ६ मा)

[Karobar Daily Newspaper | Date: 2078/02/23](#)

डिजिटलाइजेसनमै... सेवा प्रदायकले एक हजार रुपैयाँ तिर्दा ४ सय २० रुपैयाँ सरकारलाई तिर्नुपर्ने भन्दै उनले सरकारले बजेटमार्फत यसलाई नदरअन्दाज गरेको बताए। उनका अनुसार, प्रत्यक्ष ४२ र अप्रत्यक्ष गरेर ४६ प्रतिशतसम्म कर लाग्ने गरेको छ।

त्यस्तै कार्यक्रममा बोल्दै कम्युटर एसोसिएसन अफ नेपालका अध्यक्ष नवराज कुँवलले सरकारले सूचना प्रविधिमा सफ्टवेयर र हार्डवेयरलाई जोडेर लान नसकेको बताए। सफ्टवेयरसँग हार्डवेयर पनि जोडिएर आउने भन्दै उनले सरकारलाई हार्डवेयर क्षेत्रलाई पनि सम्बोधन गर्न जोड दिए।

अन्य क्षेत्रमा रोजगारीका लागि कार्यक्रम ल्याएको सरकारले कम्युटर तथा अन्य हार्डवेयरका क्षेत्रमा पनि तालिमको व्यवस्था गरिएको भए, यस क्षेत्रबाट पनि रोजगारी सिर्जना हुन सक्ने उनले बताए। 'कृषि लगायत अन्य क्षेत्रमा तालिम दिएर जनशक्ति उत्पादन गरिन्छ,' उनले भने, 'कम्युटर हार्डवेयरमा पनि तालिमको व्यवस्था

भने, डिजिटल नेपालका लागि बजेटमा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष गरेर २ दर्जन भन्दा बढी कार्यक्रमहरू समावेश गरेका छौं।'

रुई... राष्ट्रिय योजना आयोगअन्तर्गत रहने समितिले स्टार्टअप छनोट गर्ने र बैकमार्फत ऋण दिने अर्थ मन्त्रालयले बताउँदै गर्दा दिपक भने सरकारले छरी अनुदान भन्ने धरी सहुलियत ऋण भन्ने किन गरिरहेको बुझ्नु सकिरहेका छैनन्। 'सरकार कि पहिला गलत थियो, कि अहिले गलत छ,' उनी भन्दछन्, 'के आधारमा सरकारले बजेट तयारिन्छ र सरकारी कर्मचारी, योजना आयोगका विद्वान तथा मन्त्रीहरूलाई अनुदान र ऋणमा के फरक छ, के दिन खोजेको पनि थाहा छैन भने, नेपालमा बजेट कसरी बन्दो रहेछ?' उनी आश्चर्य मान्दछन्। साथै, नेपालमा कसरी सरकारी योजना बन्छन् र किन योजना कार्यान्वयन हुँदैन भन्ने यो एउटा उदाहरणमात्र हो।

अर्थ मन्त्रालयले २०७६ मा तयार पारेको कार्यविधि र राष्ट्रिय

[Karobar Daily Newspaper | Date: 2078/02/23](#)

[Onlinekhabar.com | DATE: 2078/02/25](#)

[Barhakhari.com | DATE: 2078/02/28](#)

NEPAL LIVE

सुक्रबार, जेठ २३, २०७८ • Fri, Jun 17, 2021 • ८:०६:५४

बिजनेस लाइभ अर्थ समाचार बैक/बिमा/सेवा पर्यटन-उद्योग अटो पूर्वाधार श्रम-रोजगार कृषि

सरल SME कर्जा

२४ कार्य घण्टामा सरल SME कर्जा

सूचना-प्रविधि

इज मेल कोडिङ-५४ तटलइल सेवा **संवादः आइसिओसवता बसेका विराजीलाई टेलक मिःपुलक परामर्श**

अर्घाखाँची जो भि मि सिमेन्ट

बीमा अवधि नित्र बीमितको मृत्यु भएमा बीमाक रकम + आर्थिक बीमा प्राप्त हुने

‘डिजिटल नेपाल’ सरकारको गेम चेन्जर प्रोजेक्ट, तर खै आवश्यक बजेट?

निजी क्षेत्र डिजिटल इकोनोमीको संवाहक, बजेटसँगै सहकार्य र कार्यान्वयनमा जोड दिन विज्ञको सुझाव

नेपाल लाइभ
आइसिओ, जेठ २३, २०७८, २०२१

Nepallive.com | DATE: 2078/02/23

HimalayaPost By people for people

न्यूज मुख खबर कर्मिणी अर्थवैकिक अन्तर्गत खेकुर्

f t g v w e

डिजिटल नेपाल निर्माण: बजेटसँगै सहकार्यमा जोड

Posted by Himalaya Post | स २३, २०७८, बइराक २१:११

RESOURCE PERSONS/CONTRIBUTORS

डिजिटल नेपाल निर्माण: बजेटसँगै सहकार्यमा जोड

Samvad 2.0
By Open Forum 1.0
EPISODE 2

“BUDGETING FOR DIGITALIZING NEPAL”

Dr. Prakash K. Shrestha
Executive Member
Ministry of Finance, Govt.

Mr. Anil Dutt
Chief Manager
TDSMS, POCIT, Govt.

Mr. Mangesh Lal Shrestha
Chairperson
ICT Leadership Centre, POCIT

Mr. Nawaraj Kumar
CEO
GAT Foundation

Mr. Sudhir Parajuli
CEO
EPM

Ms. Sumana Shrestha
Managing Director
Social Development

Mr. Santosh Neupane
CEO
EPM

Mr. Ganesha Shah
CEO
M-Share, Shiksha & Training

Himalayapost.com | DATE: 2078/02/23

अर्थिक सोपन सुविधा, अर्थिक योग

अभियान

न्यूज समाचार कर्मिणी खबर जेठ २३ जनसमाचार अर्थ शिक्षा विपन्न प्रविधि खाद्यपान अन्न

अभियान हरिके दृष्टि आर्थिक कोण

STAY IN

डिजिटल नेपालको लागि छुट्याईएको बजेट पर्याप्त भएन : विज्ञ

f t g v w e

RESOURCE PERSONS/CONTRIBUTORS

डिजिटल Samvad 2.0
By Open Forum 1.0
EPISODE 2

“BUDGETING FOR DIGITALIZING NEPAL”

Dr. Prakash K. Shrestha
Executive Member
Ministry of Finance, Govt.

Mr. Anil Dutt
Chief Manager
TDSMS, POCIT, Govt.

Mr. Mangesh Lal Shrestha
Chairperson
ICT Leadership Centre, POCIT

Mr. Nawaraj Kumar
CEO
GAT Foundation

Mr. Sudhir Parajuli
CEO
EPM

Ms. Sumana Shrestha
Managing Director
Social Development

Mr. Santosh Neupane
CEO
EPM

Mr. Ganesha Shah
CEO
M-Share, Shiksha & Training

जेठ २३, काठमाडौं । सरकारले डिजिटल नेपाल निर्माण गर्ने भनेर विभिन्न कार्यक्रम ल्याए पनि त्यसमा आवश्यक बजेट विनियोजन हुन नसकेको सम्बन्धित विज्ञहरुले बताएका छन् ।

शनिवार आबोजना भएको डिजिटल संवाद २.० कार्यक्रममा बोर्डे विज्ञहरुले कार्यक्रमको अभाव नभएको तर त्यसमा बजेट, समन्वय र लोकस हुन नसकेको प्रति सरकारलाई ध्यानाकर्षण गराएका हुन्।

अभियान संवाद

Abhiyandaily.com | DATE: 2078/02/23

अर्थिक आवाज अर्थिक आवाज

KOSHER स्वस्थ मिन्दगीको परफेक्ट लेव

HAR-PAL RICH RICE

Magiline सुन्दर कले जट्याउने जसो रियल्टी

HOUSTON EDUCATION Study in CANADA **IELTS | PTE**

डिजिटल नेपाल निर्माण: बजेटसँगै सहकार्यमा जोड

f t g v w e

MBA
Global College International

काठमाडौं । सरकारले डिजिटल नेपाल निर्माण गर्ने भनेर विभिन्न कार्यक्रम ल्याए पनि त्यसमा आवश्यक बजेट विनियोजन हुन नसकेको सम्बन्धित विज्ञहरुले बताएका छन् ।

शनिवार आबोजना भएको डिजिटल संवाद २.० कार्यक्रममा बोर्डे विज्ञहरुले कार्यक्रमको अभाव नभएको तर त्यसमा बजेट, समन्वय र लोकस हुन नसकेको प्रति सरकारलाई ध्यानाकर्षण गराएका हुन्।

अभियान संवाद

Arthikawaj.com | DATE: 2078/02/23

Budgeting for Digitalizing Nepal

~**~

SECTION - D:

THE WAY AHEAD

Budgeting for Digitalizing Nepal

~**~

SECTION - D: THE WAY AHEAD

Chapter VI

Samvad Way Ahead

A. Samvad Niskarsa (English):

1. It is necessary that the programs in the budget of different fiscal years could not be implemented on time. The implementation of programs including Smart City, Startup Fund, which has been going on for years, has also been zero, and fiber expansion has been less sluggish.
2. Now with the expansion of digital connectivity, programs should be brought with a focus on content and digital literacy. In addition to empowering knowledge, the cooperation between the IT industry and the university should be strengthened.
3. Data is very important, but the government has not paid attention to the data. Due to which the data in Nepal and the plans based on it are not clear. Data needs to be linked to development. Data centralization and integration are essential. To address this, National ID cards should be distributed to all Nepalese as soon as possible and attention should be paid to the security and availability of data.
4. There seems to be no coordination between the ministries, different government bodies, central-state-local governments in budget implementation and digital transformation. It must be combined and resolved differently.
5. The private sector is a little ahead in the expansion of ICT. It is necessary to work in constant coordination with the private sector along with appropriate and timely policies and laws. We need to increase investment in this sector, encourage local investment, and create the necessary environment for FDI.
6. The ICT sector will be crucial for the country's GDP growth. Along with agriculture and tourism, the ICT sector is an area of potential for a 'digital economy' for Nepal. The development of the IT industry will be easier if software and outsourcing can be managed.
7. The ICT sector will be very important for the country's GDP growth. Along with agriculture and tourism, the ICT sector is an area of potential for a 'digital economy' for Nepal. The development of the IT industry will be easier if software and outsourcing can be managed.
8. Using the latest technologies such as AI, Big Data, Blockchain, IOT, Cryptocurrency, Cloud Technology, etc., the standard of living can be raised and the path to the digital economy can be widened. The government needs to pay attention to this as well.

9. Established in 2003, Banepa IT Park did not function well. Over the years, the government and some states have announced the creation of knowledge and IT parks, but no progress has been made. By prioritizing such things with a clear plan, by developing IT parks, innovation centers, and international level research centers in at least every state, Nepali entrepreneurship and innovation can be developed and it will be easier to bring in the world's largest IT companies.
10. The implementation of digital Nepal's government seems to be sluggish. As the corona pandemic continues to expand digital services and services, the Digital Foundation needs to move faster in a more planned way. In other areas, Digital Nepal can be fully implemented in collaboration and partnership with the private sector.

B. Samvad Niskarsa (Nepali):

1. विभिन्न आर्थिक वर्षको बजेटमा आएका कार्यक्रमहरूको समयमा नै कार्यान्वयन हुन नसकेको आवश्यक छ । वर्षदेखि आएको स्मार्ट सिटी, स्टार्टअप फन्ड लगायत कार्यक्रम कार्यान्वयन पनि शुन्य र फाइबर विस्तारको कम सुस्त देखिएको छ ।
2. अब डिजिटल कनेक्टिभिटीको विस्तारसंगै कन्टेन्ट र डिजिटल साक्षरतालाई ध्यान दिएर कार्यक्रमहरू ल्याउनुपर्छ । नलेज इम्पावार गर्नुका साथै आइटी उद्योग र बिश्वबिध्यालयको सहकार्य मजबुद हुनुपर्छ ।
3. डेटा एकदमै महत्वपूर्ण कुरा हो, तर सरकारले डेटामा ध्यान दिएको छैन । जसका कारण नेपालमा तथ्यांक र त्यसमा आधारित योजनाहरू नै प्रष्ट छैनन् । डेटालाई विकाससँग जोड्न आवश्यक छ । डेटा सेन्ट्रलाइज र इन्टिग्रेसनको जरुरी छ । यसको समाधानको लागि सबै नेपालीलाई नेशनल आइडी कार्ड चाडै वितरण गर्ने र डेटाको सुरक्षा र उपलब्धतामा ध्यान दिनुपर्दछ ।
4. बजेट कार्यान्वयन र डिजिटल रुपान्तरणको कार्यमा एक अर्को मन्त्रालय, फरकसरकारी निकाय, केन्द्रीय - प्रदेश - स्थानिय सरकारको समन्वय नभएको देखिन्छ । यसलाई फरक तरिकाले संयोजन र समाधान गर्नुपर्दछ ।
5. निजी क्षेत्र आइसिटीको विस्तारमा केहि अगाडी छ । यसमा उपयुक्त र समयानुकुल पोलिसी, कानुनसँगै निजी क्षेत्रसँग निरन्तर समन्वयमा काम गर्न आवश्यक देखिएको छ । यस क्षेत्रमा लगानी बढाउनुपर्ने, स्थानीय लगानीलाई प्रोत्साहन गर्दै 'एफडिआई' को लागि आवश्यक वातावरण बनाउनुपर्दछ ।
6. डिजिटल स्टार्टअप, इन्नोभेशन र नेपाली ट्यालेन्टलाई स्थानीय र अन्तरास्ट्रिय स्तरमा प्रवर्धन र थप सहजीकरण गर्न आवश्यक छ । इ-कमर्शलाई सरकारले अझ प्राथमिकता दिएको छैन । यस्तो महामारीमा बजारमा भिडभाड गर्नुभन्दा अनलाइन अर्डर र होम डेलिभरी प्रत्सहन गर्नु जरुरि थियो तर सरकारको यसतर्फ ध्यान जना सकेको छैन ।
7. देशको 'जिडिपी' ग्रोथको लागि आइसिटी क्षेत्र एकदमै महत्वपूर्ण हुनेछ । कृषि, पर्यटनसँगै आइसिटी क्षेत्र नेपालको लागि 'डिजिटल इकोनोमी' को सम्भावनाको क्षेत्र हो । सफ्टवेयर, आउटसोर्सिंग लाइ ब्यबस्थित गर्दै जान सकेमा आइटी उद्योगको विकास सहज हुनेछ ।

8. नवीनतम प्रविधिहरू जस्तै एआई, बिग डेटा, ब्लगचेन, आइवोटी, क्रिप्टोकरेंसी, क्लाउड प्रविधि लगायतलाइ प्रयोग, विस्तार गर्दै जीवनस्तर उकास्न र डिजिटल अर्थतन्त्रको बाटो फराकिलो बनाउन सकिन्छ । यसतर्फ पनि सरकारको ध्यान जान आवश्यक छ ।
9. सन् २००३ मा स्थापना भएको बनेपा आइटी पार्क राम्रोसँग संचालनमा नै आएन । केहि वर्षदेखि सरकारले र केहि प्रदेशले नलेज र आइटी पार्क बनाउने घोषणा गरेका छन् तर उपलब्धि देखिदैन । यस्ता कुरामा प्रस्ट योजना सहित प्राथमिकतामा राखेर कम्तिमा हरेक प्रदेशमा आइटी पार्क, इन्नोभेशन सेन्टर र बिषयबिद्यालयमा अन्तरास्ट्रिय स्तरको रिसर्च सेन्टरहरूको विकास गर्दै नेपाली उद्यमशीलता र इन्नोभेशनलाइ विकास गर्न सकिनेछ र विश्वका ठुला आइटी कम्पनि भित्र्याउन सहज हुनेछ ।
10. डिजिटल नेपालको सरकारको कार्यान्वयन शुस्त झैं देखिएको छ । कोरोना महामारीले डिजिटल प्रविधिको विस्तार र सेवा लिने क्रम बढेपनि डिजिटल फाउन्डेसनलाइ अझ योजनाबद्ध तरिकाले द्रुत गतिमा अगाडी बढाउन आवश्यक छ । अन्य क्षेत्रमा निजि क्षेत्रसंगको सहकार्य र साझेदारीमा डिजिटल नेपाललाइ पूर्ण कार्यान्वयनमा ल्याउन सकिनेछ ।

Budgeting for Digitalizing Nepal

~**~

SECTION - E:

THE RESOURCES

Budgeting for Digitalizing Nepal

~**~

SECTION - E: THE RESOURCES

Chapter VII Other Resources

A. Annex Materials:

Annex I - आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ देखि २०७८/०७९ सम्म बजेटमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि (आइसिटी) क्षेत्र अन्तर्गत समेटिएका कार्यक्रमहरू

१. आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ को बजेटमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको क्षेत्रमा समेटिएका कार्यक्रमहरू

तत्कालिन नेपाल सरकारका अर्थमन्त्री रामशरण महतले ६ खर्ब १८ अर्ब रुपैयाको बजेट आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ को लागि सार्वजनिक गर्नुभएको थियो । बजेटमा सूचना प्रविधिको लागि प्राथमिकताको रूपमा बजेटका कार्यक्रम खासै सार्वजनिक नगरिए पनि यस सम्बन्धी केहि कार्यक्रमहरू बजेटमा तय भएका छन ।

- सरकारी सूचनाहरू क्लाउडमा राखिने, सरकारका सम्पूर्ण कामहरू विद्युत्तिय र डिजिटल प्रणालीमा विकास गर्ने र शुसासन र पारदर्शिताको लागि सूचना प्रविधिको उपयोग गर्ने कुरा यस बजेटमा समावेश गरिएको थियो ।
- बजेटमा सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रको विकासका लागि ४ अर्ब १३ करोड छुट्याइएको थियो ।
- सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा भने ब्रोडव्याण्ड र अप्टिकल फाइबरको विस्तारमा ध्यान दिइएको थियो । ग्रामिण क्षेत्रमा इन्टरनेट ब्रोडब्याण्ड पुर्याउन जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने गरी मध्य पहाडी लोकमार्कमा अप्टिकल फाइबर बिछ्याउने काम गरिने बजेटमा उल्लेख गरिएको थियो ।
- बनेपा बर्दिवास सडकमा पनि अप्टिकल फाइबर बिस्तार गरि ३० वटा सामुदायिक सूचना केन्द्रहरू बनाइने बजेटमा उल्लेख गरिएको थियो ।

- दुरसञ्चारको क्षेत्रमा थ्रिजी र फोरजीका नवीनतम प्रविधिलाइ विकास र विस्तार गर्दै गुणस्तरिय सेवामा ध्यान दिइने बजेटमा उल्लेख गरिएको थियो ।
- नेपाल सरकारका सबै सूचना तथा तथ्यांकहरु सुरक्षितसग भण्डारण गर्न सरकारी क्लाउड स्थापना गर्ने जनाइएको थियो । कोहि विदेशी लगानिकर्ताले डाटा सेन्टर स्थापना गर्न चाहेमा जग्गा उपलब्ध गराउने जनाइएको थियो ।
- सूचना प्रविधिको माध्यमबाट समाजको विकास, आर्थिक उन्नति र अशल शासनको अभिवृद्धि गर्ने एवं नागरिक प्रति सार्वजनिक निकायलाइ जवाफदेहि, पारदर्शी र उत्तरदायि बनाउने निती ल्याइने कुरा बजेटमा उल्लेख गरिएको थियो ।
- सरकारले सूचना प्रविधिको प्रयोगबाट सरकारी कार्य प्रक्रियालाई सरल बनाउने घोषणा गरेको थियो । "विभिन्न प्रयोजनका लागि एउटै कागज धेरै सरकारी कार्यालयमा बुझाउनुपर्ने झन्झटबाट सेवाग्राहीलाई मुक्त गरिनेछ," ।
- वैदेशिक रोजगारमा हुने ठगी नियन्त्रण गर्न सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्ने बजेटमा व्यवस्था थियो ।
- सूचना प्रविधिको माध्यमबाट स्वैच्छिक कर सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने व्यवस्था गरिएको थियो । यस्तै, प्रविधिमाफत करदाताको कारोबारको अभिलेखमा कर प्रशासनको नियन्त्रण र पहुँच स्थापना गरिने कुरा बजेटमा उल्लेख थियो ।
- राजस्व अनुसन्धान विभागको केन्द्रीय सूचना प्रणालीलाइ वेबमा आधारित बनाएर मालवस्तु ओसारपसार गर्ने ढुवानीकर्ताले त्यसको विवरण सूचना प्रणालीमा समावेश गरी ढुवानी गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- त्यस्तै, विद्युतीय प्रणाली करभुक्तानी (ई पेमेन्ट) गर्ने व्यवस्था गर्न पूर्वाधार निर्माण गरिने भएको कुरा बजेटमा उल्लेख थियो ।
- नेपालमा सफवेयरबाट सामान निर्यात गरेमा अनलाइनबाट भुक्तानी ल्याउन पाउने व्यवस्था गरिने भएको छ ।
- सहरी सुरक्षा प्रणाली भरपर्दो र विश्वसनीय बनाउन काठमाडौँ उपत्यका लगायत विभिन्न सहरमा क्लोजसकिट टेलिभिजन (सीसीटीभी) जडान गरी अपराध अनुसन्धानलाई विद्युतीय प्रणालीमा आधारित बनाइने अर्थमन्त्रीले बजेटमा उल्लेख गरेका थिए ।
- भूमि व्यवस्थापनलाई आधुनिकीकरण गरी नवीनतम प्रविधिबाट भूमिको नक्साडकनमा शुद्धता वृद्धि गर्ने योजना बजेटमा छ । भूमि प्रशासनको

गुणस्तर वृद्धि गर्न सूचना प्रविधिमा आधारित भू-सूचना प्रणालीको विकास र विस्तार गरिने बताइएको थियो ।

- बजेटमा राष्ट्रिय परिचयपत्रलाइ बायोमेट्रिक स्मार्ट कार्डको रुपमा वितरण गर्ने कार्य प्रारम्भ गरिने कुरा उल्लेख गरिएको छ । त्यसैगरी सन् २०१५ मार्च भित्रमा सबै राहदानी मेशिन रिडेवल हुनुपर्ने भएकाले अनलाइनबाट राहदानीको फारम भर्ने व्यवस्था मिलाइ राहदानी वितरण प्रकृत्यालाइ सहज बनाइने कुरा बजेट कार्यक्रममा उल्लेख गरिएको थियो ।
- त्यसैगरी लगानी एवं प्रविधि हस्तान्तरणको सम्भावना भएको देशहरूसग दोहोरो करमुती तथा वित्तीय छल निरोध सम्झौता गर्ने कार्यलाइ अगाडी बढाइने बजेटमा उल्लेख थियो ।
- नयाँ इनोभेटिभ अआइडिया र कन्सेप्ट भएका व्यक्तिहरुलाइ स्टार्टअप कम्पनीको लागि केहि सहयोग गर्ने योजना ल्याएको छ । नविन बिचार भएका तर लगानीयोग्य पुजी श्रोत नभएका साना र मध्यम व्यवसायी, आविश्कारकर्ता तथा उद्यमीहरुलाइ पुजी उपलब्ध गराई प्रोत्साहन गर्न एक कोष (Startup Fund) खडा गरिने जनाइएको थियो । यो कोषमा नेपाल सरकारले रु ५० करोडको बिउ पुजी राखी गैर आवासिय नेपाली र निज क्षेत्रलाइ समेत पुजी लगाउन आब्हवान गरिएको छ ।

२. आर्थिक वर्ष २०७२/७३ को बजेटमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको क्षेत्रमा समेटिएका कार्यक्रमहरु

आर्थिक वर्ष २०७२/७३ को लागि ८ खर्ब १९ अर्बको बजेट असार २९ गते सार्वजनिक भएको थियो । त्यस वर्ष विज्ञान प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालयको नाममा ८ अर्ब ५५ करोडको बजेट बिनियोजन गरिएको छ ।

- ग्रामिण दुरसंचार कोषको रकम समेत उपयोग गरी भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरुमा ब्रोडब्याण्ड इन्टरनेट सुविधा उपलब्ध गराई जिल्ला सदरमुकाम लगायत नगरपालिकाहरुलाइ सूचना प्रविधियुक्त सहरको रुपमा विकास गरिनेछ ।
- काठमाण्डौ र लुम्बिनीमा एक एकवटा र निजगणलाइ स्मार्ट सिटीको रुपमा विकास गर्न गुरुयोजना तयार गरि कार्यन्वयन गरिनेछ ।
- आगामी आर्थिक वर्षदेखि सवारी अनुमतिपत्रलाइ स्मार्ट कार्डमा बितरण गर्न सुरु गरिनेछ । सवारी साधनको नम्बर प्लेट डिजिटल गरी सेन्सर प्रविधिबाट आवागमन नियन्त्रण गर्ने प्रविधि थालनि गरिनेछ ।

- भूमि व्यवस्थापनलाइ आधुनिकरण गरी नविनतम प्रविधिबाट भूमिको नापनक्सा र अभिलेखको गुणस्तर वृद्धी गर्ने र भूमि सम्बन्धि सेस्ता, सूचना तथा तथ्यांकलाइ अद्यावधिक तथा कम्प्युटरकृत गरिनेछ ।
- ग्रामीण र दुर्गम क्षेत्रका १०० सामुदायिक विद्यालयहरुमा परिक्षणको रुपमा ब्रोडब्याण्ड इण्टरनेटका माध्यमबाट अंग्रेजी, विज्ञान र गणित बिषयको अध्यापन शुरु गरिनेछ ।
- प्रतिभावान युवा बैज्ञानिकहरुलाइ शोध तथा अनुसन्धानतर्फ अभिप्रेरित गरी देशमा बिज्ञान तथा प्रविधिको विकास गर्न नेपाल बिज्ञान तथा प्रविधि प्रतिष्ठान मार्फत अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइएका थियो ।
- यस आर्थिक वर्षभित्र सबै हस्तलिखित राहदानीलाइ मेशिन रिडेवल राहदानीले प्रतिस्थापन गर्नुका साथै इ पासपोर्टको सुरुवात गरिनेछ । यस आर्थिक वर्षबाट विद्युतिय प्रवेशआजा प्रणालीको थालनी गरिनेछ ।
- ग्रामीण दुरसञ्चार विकास कोर्को रकम उपयोग गरी मध्य पहाडी लोकमार्गमा अप्टिकल फाइबर बिछ्याई स्मार्ट सिटी निर्माण कार्यको थालनी गरिनेछ । ग्रामीण सूचना केन्द्रहरु स्थापना गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

३. आर्थिक वर्ष २०७३/०७४ को बजेटमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको क्षेत्रमा समेटिएका कार्यक्रमहरु

नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०७३/०७४ का लागि १० खर्ब ४८ अर्ब ९२ करोडको बजेट सार्वजनिक गरेको थियो । सूचना तथा सञ्चार प्रविधि क्षेत्रमा आ.व २०७३/०७४ मा चार अर्ब ४८ करोड १३ लाख रुपैयाँ विनियोजन गरिएको थियो ।

- सूचना तथा सञ्चार अन्तर्गत काठमाण्डौ उपत्यका र महानगरमा फोरजी सेवा सुरु गर्ने उल्लेख गरिएको थियो ।
- लोकमार्गमा अप्टिकल फाइबर बिछ्याएर ७२ जिल्लामा ब्रोडब्याण्ड इण्टरनेट पुर्याइने र ब्रोडब्याण्ड नपुग्ने स्थानमा माइक्रोवेबबाट इण्टरनेट सेवा पुर्याउने लक्ष्य राखिएको थियो । ग्रामिण दुरसञ्चार कोषको रकमलाइ प्रयोग गरि सामुदायिक विद्यालय र स्वास्थ्य केन्द्रमा इण्टरनेट पुर्याउने कुरा बजेटमा उल्लेख गरिएको थियो ।
- सूचना प्रविधि सम्बन्धी छाता एनको विधेयक संसदमा पेश गरिने कुरा उल्लेख गरिएको थियो । उच्च पहाडी क्षेत्रमा डेटा सर्भर स्थापनाको सम्भावना

अध्ययन र काम अघि बढाउने कुरा उल्लेख गरिएको बजेटमा राष्ट्रिय सूचना केन्द्रको क्षमता अभिवृद्धी गरिने बताइएको थियो ।

- बैंकहरूको सेवालाइ मोवाइल बैंकिङ र शाखा रहित बैंकिङको विस्तारमा जोड दिइने बताइएको थियो ।
- काठमाण्डौलाइ सेटेलाइट शहर र अन्य १० शहरलाइ स्मार्ट सिटीको रुपमा विकास गर्न काम थालिने बजेटमा उल्लेख गरिएको थियो ।
- अनलाइनबाट हुने कारोबारलाइ करको दायरामा ल्याइने कुरा बजेटमा प्रस्ताव गरिएको थियो ।
- कर प्रणालीलाइ व्यवस्थित गर्न ३६५ दिन र २४ औ घन्टा सेवा दिने गरि व्यवस्था गरिने जनाइएको थियो । २०७५ सालसम्म कर प्रणाली पुर्णरुपमा विद्युतिय बनाउने गरि काम गरिने बजेटमा उल्लेख गरिएको थियो ।
- सरकारले लाइसेन्सको स्मार्ट कार्ड वितरण प्रभावकारी बनाउने र ५ वर्षभित्र पुर्ण रुपमा स्मार्टकार्ड सञ्चालन हुने गरि काम गर्ने बताएको थियो ।
- बिज्ञान प्रविधि कार्यक्रम अन्तर्गत यूवा बैज्ञानिकहरूलाइ प्रोत्साहन गर्न अनुसन्धान बृत्ति र पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने उल्लेख गरिएको थियो ।
- सरकारले १ अर्बको च्यालेन्स फन्ड घोषणा गरेको थियो । स्टाअप तथा नया ढंगले स्वदेशमै रोगजारी सृजना गरि काम गर्नेको लागि यो फन्डको व्यवस्था गरिएको बताएको थियो ।

४. आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ को बजेटमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको क्षेत्रमा समेटिएका कार्यक्रमहरू

आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ को बजेटमा कुल बजेट १२ खर्ब ७९ अर्बको रहेको थियो । सूचना तथा संचार प्रविधि क्षेत्रको लागि रु. ४ अर्ब ९८ करोड बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

- सहकारी संस्थाहरूको संगठनात्मक विवरण, आर्थिक कारोबार र वित्तिय स्थिति सम्बन्धि विवरण तथा गरिबी निवारण सम्बन्धि तथ्यांक सहितको सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धि सूचना प्रणाली लागु गरिने छ ।
- आगामी आर्थिक वर्ष सबै सवारी साधनमा इम्बोस्ड नम्बर प्लेट जडान गरिनेछ । विद्युतीय यातायातलाई जोड दिइनेछ ।
- काठमाडौं उपत्याका भित्रका सबै नगरपालिकाहरूमा समन्यात्मक रूपले स्याटेलाइट सिटी विकास गरिनेछ ।
- उच्च इन्जिनियरिङ तथा प्रविधि प्रतिष्ठान स्थापना गर्न आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गरेकोको छ ।

- रोजगारी सूचना प्रणालीको माध्यमबाट रोजगारीमा पहुँ सुदृढ गरिनेछ ।
- आगामी आर्थिक वर्षमा सूचना तथा सञ्चारको क्षेत्रमा उल्लेखनीय फड्को मार्ने लक्ष्यका साथ सञ्चालनमा रहेका कार्यक्रमहरूलाई उच्च प्राथमिकता दिएको छ ।
- सरकारी निकायबाट प्रकाशित सामग्री, सूचना तथा निर्णयहरू एकीकृत रूपमा विद्युतीय माध्यमहरूबाट समेत उपलब्ध गराउने गरी सूचना विभागमा सूचना बैंकको स्थापना गरिनेछ । विदेशी प्रसारण संस्थाबाट नेपाल भित्र गरिने प्रसारणलाई २०७४ साउन १ गतेदेखि विज्ञापनरहित बनाउन शुरू गरिनेछ ।
- सूचना प्रविधि प्रयोग बढाउन तथा सूचना रूपमा सूचना प्रवाह गर्न सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय अन्तरगत सञ्चालित टेलिसेन्टरहरू र सामुदायिक सूचना केन्द्रहरूलाई नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको सहकार्यमा विस्तार तथा सञ्चालन गरिनेछ ।
- राष्ट्रिय राजमार्ग तथा जिल्ला सदरमुकामहरूमा अप्टिकल फाइबर बिच्छ्याई आगामी दुई वर्षभित्र सबै जिल्ला सदरमुकाम, नगरपालिका तथा गाउँपालिकालाई सूचना मार्गले जोडिनेछ । ब्रोडब्याण्ड इन्टरनेट सेवालाई वडा स्तरसम्म विस्तार गरिनेछ । दूरसञ्चार सेवालाई थप व्यवस्थित र प्रतिस्पर्धात्मक बनाउन दूरसञ्चार सेवा प्रदायकहरूबीच एक आपसमा गाभीन प्रोत्साहन गरिनेछ । अवैध मोबाइल पैठारी नियन्त्रण गर्न आईएमईआई नम्बर दर्ता गर्ने व्यवस्था अनिवार्य गरिनेछ ।
- हुलाक बचत बैंकलाई सबै स्थानीय तहमा विस्तार गरी विप्रेषण, खानेपानी, टेलिफोन महशुल, सामाजिक सुरक्षा भत्ता भुक्तानी केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- विज्ञान तथा प्रविधिको अधिकतम उपयोग गरी पूर्वाधार विकास सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन विज्ञान प्रविधिलाई मुलुकको समग्र अभिलेख व्यवस्थापन र सबै सरकारी सेवा वितरणका लागि मुख्य औजारको रूपमा प्रयोग गर्न आवश्यक अनुसन्धान र विकास निकायहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- विज्ञान प्रविधिको अन्वेषण गर्ने युवा वैज्ञानिकलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- विज्ञान प्रविधिको विशिष्टिकृत अध्ययन अनुसन्धान गर्नका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तरगत एउटा शहर विज्ञान स्थापना गरिनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्तालाई बैंकिङ प्रणाली मार्फत वितरण गरिनेछ ।

- विपदको जोखिमलाई न्यून गर्न बहुप्रकोप पूर्व सूचना प्रणालीलाई विस्तार र सुदृढिकरण अन्तरगत मौसम मापन केन्द्रहरु, स्वचालित जल सतह मापन केन्द्र र चट्याङ मापन केन्द्रहरुको जडान कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।
- सूचना प्रविधिको अधिकतम प्रयोग गरी शाखा रहित बैंकिङ, इन्टरनेट बैंकिङ र मोबाइल वालेट जस्ता नवीनतन वित्तिय सेवा उपलब्ध गराउन बैंकहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- राज्यकोषबाट हुने तलब भत्ता लगायतका सबै सरकारी भुक्तानी सम्बद्ध व्यक्ति तथा संस्थाको बैंक खातामार्फत हुने व्यवस्था गरिनेछ । अन्तर्राष्ट्रिय कारोबारका लागि इ-गेटवे प्राप्त गरी अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारको भुक्तानी इपेमेन्टको माध्यमबाट गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । इपेमेन्टको माध्यमबाटै राजस्व संकलन गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- राष्ट्रिय आय, व्यक्तिगत घटना लगायतका तथ्यांक सुदृढ तुल्याउने र स्थानीय तहसम्मको विस्तृत तथ्यांक प्रणाली स्थापना गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको क्षेत्रमा छरिएर रहेका सूचना प्रविधिलाई एकीकृत गरिनेछ ।
- सबै नागरिकहरुको पहिचानको सूचक राष्ट्रिय परिचयपत्र वितरण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
- करदातालाई दाखिला गर्न सहज बनाउन हाल राजस्व संकलन गर्दै आएका बैंकहरुको जुनसकै शाखाबाट, विद्युतीय माध्यमबाट कर दाखिला गर्न सक्ने प्रणाली लागु गरिनेछ ।
- भन्सार स्वचालन प्रणालीलाई वेबमा आधारित बनाउँदै लगिनेछ । भन्सारको स्वचालित प्रणाली (आसिकुडा वर्ल्ड) लाई क्रमशः भन्सार कार्यालयहरुमा विस्तार गरिनेछ ।
- युवाहरुलाई उद्यमील बनाई स्थानीय तहमा उत्पादन रोजगारी र आय आर्जनका अवसर सिर्जना गर्न दश युवा, एक उद्यम कार्यक्रमलाई सबै निर्वाचन क्षेत्रहरुमा नमुनाका रूपमा सञ्चालन गर्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिएको छ । नवीन खोज, आविष्कार तथा अनुसन्धान गर्ने तथा समाजमा उत्कृष्ट योगदान पुऱ्याउने युवा प्रतिभाहरुलाई सम्मान गर्ने कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

५. आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को बजेटमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको क्षेत्रमा समेटिएका कार्यक्रमहरु

आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को लागि १३ खर्ब १५ अर्ब १४ करोडको बजेट बिनयोजन भएको थियो । आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ का लागि सरकारले सञ्चार तथा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि क्षेत्रलाई प्रभावकारी बनाउन पाँच अर्ब ६४ करोड ५८ लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको थियो । यो बजेट केपी ओली दुइ तिहाई सरकारको पहिलो बजेट पनि हो ।

- सरकारले हरेक क्षेत्रमा प्रविधिको प्रयोग गरी कार्यसम्पादनलाई छिटोछरितो बनाउने उल्लेख गरेको थियो । स्मार्टसिटी, प्रविधियुक्त शिक्षा, स्वास्थ्यमा नयाँ प्रविधिको प्रयोग र विकासमा सूचना प्रविधिको प्रयोग गरिने उल्लेख गरिएको थियो ।
- अप्टिकल फाइबर विछ्याउने काम तिब्रताको साथ अघि बढाउने कुरा उल्लेख गरेको थियो । ग्रामीण दूरसञ्चार कोषमा रहेको रकम परिचालन गर्नकुरा उल्लेख छ । दूरसञ्चार प्राधिकरणले सुरु गरेको स्थानीयस्तरका विद्यालय तथा स्वास्थ्य केन्द्रमा इन्टरनेट पुँयाई दुई वर्षका लागि निःशुल्क इन्टरनेट प्रदान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिएको थियो ।
- सरकारले सार्वजनिक शिक्षाको गुणस्तर सुधार गर्न सूचना प्रविधिमैत्री शिक्षा उपलब्ध गराउने जनाएको थियो ।
- बजेटमा सरकारले हुलाक सेवालाई सुधार गर्ने, सबै प्रकारका सूचनाका माध्यमबाट नेपालीको पहुँच पुँयाउनेलगायत कुरा समेटिएको थियो ।
- शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधितर्फ सरकारले वैज्ञानिक अनुसन्धान तथा प्रविधिको विकास गरी देशलाई आधुनिक बनाउनेतर्फ कार्य गर्ने बताएको थियो । त्यसका लागि विज्ञान तथा प्रविधि विषयमा अन्तर्राष्ट्रियस्तरको उत्कृष्ट शैक्षिक केन्द्र विकास गर्ने गरी मदन भण्डारी विज्ञान तथा प्रविधि प्रतिष्ठान स्थापन गरिने कुरा बजेटमा उल्लेख थियो । साथै हरेक प्रदेशमा प्राविधिक शिक्षाका लागि सरकारले एक खर्ब ३४ अर्ब ५० करोड ८६ लाख रकम विनियोजन गरेको थियो ।
- विद्युत वितरण तथा महशुल उठाउने प्रणालीलाई सूचना प्रविधिसग जोडिने बताइएको थियो । देशै भरी क्रमशः स्मार्ट मिटर प्रणाली लागु गरिनेछ । वितरण प्रणालीलाई स्वचालित एवम् आधुनिकीकरण गरी स्मार्ट ग्रीड प्रणालीको रुपमा विकास गरिने कुरा उल्लेख गरिएको थियो ।
- सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा भएको असल अभ्यासलाई अनुसरण गरी आगामी दिनमा सरकारले प्रदान गर्ने सबै सेवा हरूलाई क्रमश विधुतीय प्रणालीमा रुपान्तर गरीने उल्लेख गरिएको थियो ।

- सरकारले इन्टरनेट सेवा प्रदायकलाई दूरसञ्चार सेवा दस्तुर बुझाउनुपर्ने प्रावधान ल्याएपछि इन्टरनेट शुल्क महँगिने चर्चा भएको थियो । आर्थिक वर्ष ०७५/७६ को आर्थिक विधेयकमार्फत सरकारले इन्टरनेट सेवा प्रदायकहरूले पनि दूरसञ्चार सेवा दस्तुरबापत १३ प्रतिशत तिर्नुपर्ने व्यवस्था ल्याएको हो ।
- आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा आईटी अर्थात् सूचना प्रविधिको विकासलाई पनि ऊर्जा, यातायात, पर्यटन र कृषि जस्ता क्षेत्रहरूका साथ आर्थिक वृद्धिको संवाहकको रूपमा पहिचान गरिएको थियो । सार्वजनिक, निजी र बैदेशिक लगानी तथा विकास साझेदारीबाट प्राप्त स्रोतलाई परिचालन गरेर सूचना प्रविधिमा सबै नागरिकको पहुँच सुनिश्चित गर्ने लक्ष्य यस आर्थिक वर्षको याजनामा उल्लेख गरिएको थियो । विद्युतीय सूचना प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिँदै सरकारले कुनै प्रकारको सार्वजनिक प्रशासन, व्यावसायिक क्षेत्र, सार्वजनिक एवं निजी सेवा, अभिलेख, तथ्यांक र वित्तीय कारोबारहरू कार्यान्वयन गर्न यसको उपयोग गर्ने उल्लेख गरिएको थियो ।
- प्रस्ताव गरिएको योजना अनुसार साधारण जनताले डिजिटल मध्यमबाट सरकारी सेवाहरू प्राप्त गर्ने छन् र सबैलाई बयोमेट्रिक सूचना र पृथक नम्बरसहितको राष्ट्रिय परिचयपत्र उपलब्ध गराइनेछ भन्ने कुरा बजेटमा समावेश थियो ।
- सरकारले प्रयोगमा ल्याउन लागेको 'नागरिक अधिकार मोबाइल एप' द्वारा सर्वसाधारणले उपलब्ध सेवा बारे सहज जानकारी लिन र आफ्ना सुझाव तथा गुनासो सम्बन्धित निकायका पदाधिकारी समक्ष सोझै पठाउन सक्ने व्यवस्था गरिने कुरा बजेटमा समावेश गरिएको थियो ।
- अन्तरक्रियात्मक पढाई तथा उपचारलाई प्राथमिकता दिँदै डिजिटल प्रणालीको प्रयोग गरिने पनि यस योजनामा उल्लेख गरिएको थियो । सरकारले सबै प्रकारका सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्दै आफ्नो सबै सेवाप्रदायक निकायहरूलाई सूचना प्रविधि संजालमा आबद्ध गरि प्रमुख नतिजा र निर्णयको परिक्षण गर्ने योजना पनि उल्लेख गरेको थियो ।
- शैक्षिक प्रमाणपत्र धितो राखेर ऋण सरकारले शैक्षिक प्रमाणपत्र धितो राखेर ७ लाख रुपैयाँ ऋण दिने योजना बजेटमा समावेश थियो । सरकारले प्रधानमन्त्री रोजगारी कार्यक्रम अन्तर्गत ५ लाख युवालाई रोजगार दिने योजना ल्याएको थियो । यसका लागि सरकारले ३ अर्ब १० करोड रुपैया बजेट छुट्टाएको थियो ।

६. आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ को बजेटमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको क्षेत्रमा समेटिएका कार्यक्रमहरू

आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ को कुल बजेट १५ खर्ब ३२ अर्ब ९६ करोड ७१ लाख विनियोजन गरिएको छ । यो बजेटमा शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधिको क्षेत्रको बजेट रु. १ खर्ब ६३ अर्ब ७६ करोड पुऱ्याएको थियो ।

बजेटमा सार्वजनिक केहि कार्यक्रमहरू

- प्राथमिक अस्पतालहरूमा टेलिमिडिसिन शिक्षा पद्धती मार्फत् २४ सै घण्टा आदारभूत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराइनेछ ।
- कृषकलाई कृषि सूचना र बजार मूल्यको जानकारी सर्वसुलभ बनाउन मोबाइल एप्स लगायतका सूचना प्रविधिको विकास तथा प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।
- आगामी दुईवर्ष भित्रमा सम्पूर्ण कृषि जमिनको अभिलेख र जग्गा धनिपुर्जा विद्युतीय बनाइनेछ । जग्गा प्रशासन सम्बन्धि सेवा अनलाइन प्रणालीबाट सञ्चालन गरी सरल सहज र सुरक्षित बनाइनेछ ।
- आधुनिक जग्गा प्रशासन: पारदर्शिता र सुशासन भन्ने नाराका साथ जग्गा प्रशासन सम्बन्धि अनलाइन प्रविधिबाट सेवा प्रवाह गर्न र भूकम्पको कारणबाट क्षति पुगेको नियन्त्रणमा विन्दुहरूको सञ्जाल सुदृढ तुल्याई विकास निर्माणको लागि भू-सूचना उत्पादन गर्न लाइडर प्रविधिको लागि रु. ७५ करोड विनियोजन गरिएको छ ।
- जीपीएस प्रविधिको प्रयोग गरी सार्वजनिक सवारी साधनहरूको अनलाइन अवस्थित अनुगमन गरिनेछ ।
- काठमाडौं उपत्यका र सातै प्रदेशमा प्रमुख शहर र आसपासका क्षेत्रमा नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तह एवं नीजी क्षेत्र समेतको सहभागीतामा विद्युतीय बस सेवा सञ्चालनमा ल्याइने छ । विद्युतीय सवारी साधनको प्रयोगलाई देशव्यापी बनाउन नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट प्रर्याप्त संख्यामा चार्जिड स्टेसनहरू स्थापना गर्दै लगिनेछ ।
- केही शहरहरूलाई स्मार्ट सिटीको रूमा विकास गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरी पूर्वाधार निर्माण कार्य शुरू गरिनेछ ।
- ठूला शहरहरूमा विजुली, टेलिफोन, टेलिभिजन केबुलको तार भूमिगत व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- आगामी २ वर्षभित्र देशभित्रै सुरक्षित छापाखाना, स्थापना गरी राहदानी, बैंक नोट, अन्तःशुल्क स्टिकर, हुलाक टिकट, जग्गाधनी प्रमाणपूजा र सार्वजनिक

महत्वका कागजातहरूको सुरक्षण मुद्रण गर्न काभ्रेपलान्चोक जिल्लाहरूमा पूर्वाधारको निर्माण प्रारम्भ गरिनेछ ।

- सरकारी सेवामा प्रयोग हुने विद्युतीय सूचना र विवरण डिजास्टर रिक्भरी केन्द्र मार्फत सुरक्षित गरिनेछ । विद्युतीय प्रणालीको विश्वसनीयता तथा तथ्यांकको सदुपयोग र गोपनियतामा विशेष ध्यान दिइनेछ । साइबर सुरक्षा जोखिम न्युनिकरण गर्न साइबर सुरक्षा प्रणाली सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
- फ्रिक्वेन्सी वितरण प्रणाली व्यवस्थित र पारदर्शी बनाउन राष्ट्रिय फ्रिक्वेन्सी निर्धारण योजना र रणनीति तयार गरिनेछ । सबै स्थानीय तहका वडा, स्वास्थ्य केन्द्र तथा सामुदायिक माध्यामिक विद्यालयमा ब्रोडब्याण्ड इन्टरनेट विस्तार गर्ने कार्य आगामी वर्षभित्र सम्पन्न गरिनेछ ।
- रसञ्चार पूर्वाधारमा रहेको दोहोरो लगानी कम गर्न पूर्वाधारहरूको सहप्रयोग गरिनेछ । नेपालको आफ्नै स्याटेलाइट स्थापना गर्ने कार्य शुरू गरिनेछ ।
- डिजिटल नेपाल निर्माण गर्न नागरिक सेवाको पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न सार्वजनिक सेवालाई क्रमशः विद्युतीय माध्यमबाट उपलब्ध गराउने प्रणालीको विकास गरिनेछ । आगामी ५ वर्ष भित्र सम्भाव्य सबै नागरिक सेवा र सरकारी आर्थिक कारोबार विद्युतीय माध्यमबाट सम्पन्न गर्न डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क अवधारणालाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- केन्द्रदेखि स्थानीय तहसम्म सर्वसाधारणले मोबाइल एप्सका माध्यमबाट सरल र सहज सेवा, सूचना, जानकारी लिन सक्ने र आफ्ना गुणासा प्रकट गर्न सक्ने व्यवस्था गरिनेछ । ज्ञानमा आधारित अर्थतन्त्र विकासका लागि सूचना प्रविधिमा आधारित उद्योग व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा रोजगारी सृजना गर्न ललितपुरको खुमलटारमा राष्ट्रिय ज्ञान पार्क स्थापना गरिनेछ ।
- सरकारी निकायबाट नागरिकलाई प्रदान गरिने आर्थिक सुविधा लगायत सबै प्रकारका भुक्तानी बैंक खाता मार्फत गरिनेछ ।
- दुर्गमा क्षेत्रमा बैंकिङ सेवा पहुँच पुऱ्याउन अभिवृद्धि गर्न मोबाइल, इन्टरनेट र शाखा रहित बैंकिङ सेवालाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- नेशनल पेमेन्ट गेटवेको व्यवस्था गरी भुक्तानी प्रणालीको फरफारक नेपालमा हुने व्यवस्था मिलाइनेछ । नगद कारोबारलाई क्रमशः न्युनिकरण गर्दै भुक्तानी प्रणालीमा सुरक्षित कार्ड र इन्टरनेटको प्रयोगलाई प्राथमिकता दिइनेछ । खानेपानी र विद्युत शूलक विद्युतीय माध्यमबाट हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

- सबै प्रकारका धितोपत्र र ऋणपत्रका दोस्रो बजार कारोबार विद्युतीय प्रणाली मार्फत गर्न विद्युतीय कारोबार प्रणालीलाई सुरक्षित र पारदर्शी बनाइनेछ । सरकारी ऋणपत्र खरिद/विक्रीका लागि अनलाइन प्रणाली विकास गरिनेछ ।
- लगानीकर्ताहरूलाई एकल पोर्टल सेवाको माध्यमबाट लगानीसँग सम्बन्धित सबै प्रकारका सूचना उपलब्ध गराइनेछ ।
- मन्त्रालयहरूबाट भइरहेको कार्य प्रगतिको एकीकृत विद्युतीय अनुगमन प्रणालीबाट प्रतिवेदन गर्ने र अनुगमन गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइने छ । प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषदको कार्यालय एकसन रूमबाट विकास आयोजनाको अप्रत्यक्ष अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- विधि विज्ञान प्रयोगशालालाई प्रादेशिक तहमा विस्तार गर्ने क्रममा आगामी आर्थिक वर्षमा थप दुई वटा प्रयोगशाला स्थापना गरिनेछ ।
- राहदानी सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउँदै विद्युतीय राजदानी लागु गर्न तयारी कार्य सम्पन्न गरिनेछ । विदेशी नागरिकलाई आगमनमा दिइने प्रवेशाज्ञा अनलाइन माध्यमबाट उपलब्ध गराइनेछ ।
- सबै नेपालीको बायोमेट्रिक पहिचान र पृथक नम्बर सहितको राष्ट्रिय परिचयपत्र वितरणको कार्य शुरू गरी दुई वर्ष भित्र एक नेपालीले एक भन्दा बढि परिचयपत्र बोक्नु नपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- राष्ट्रिय गौरव लगायत आयोजनाहरूको नियमित रूपमा अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने पद्धतिलाई सूचना प्रविधिमा आधारित बनाइनेछ ।
- करदाता दर्ता प्रणालीमा सुधार गरी गुणस्तरियता कायम गर्न आगामी आर्थिक वर्षदेखि बायोमेट्रिक दर्ता प्रणाली लागु गरिनेछ ।
- विज्ञान र प्रविधि क्षेत्रको विश्वस्तरको अध्ययन अनुसन्धान विशिष्टीकृत विश्व विद्यालयको रूपमा मदन भन्डारी विज्ञान तथा प्रविधि विश्वविद्यालय स्थापना गर्ने प्रस्ताव गरेको छु । यसका लागि रु. १ अर्ब १० करोड बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
- राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशालालाई केन्द्रीय अनुसन्धानात्मक निकायको रूपमा विकास गरी हरेक प्रदेशमा विधि विज्ञान प्रयोगशाला स्थापना गरिनेछ ।

७. आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को बजेटमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको क्षेत्रमा समेटिएका कार्यक्रमहरू

तत्कालिन अर्थमन्त्री युवराज खतिवडाले आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को लागि कुल १४ खर्ब ७४ अर्ब ६४ करोड रुपैयाँ रकम विनियोजित गरेका गर्नुभएको थियो ।

सरकारले आर्थिक वर्षको लागि सञ्चार तथा सूचना प्रविधि (आईसिटी) क्षेत्रमा ७ अर्ब १३ करोड ४२ लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको थियो ।

- सूचना प्रविधिको विस्तार प्राथमिकतामा रहनेछ भन्ने कुरा बजेटमा उल्लेख गरिएको ।
- स्वास्थ्यमा नयाँ प्रविधिको विस्तार गरिनेछ । टेलिमेडिसिन सेवा सञ्चालनमा ल्याउन बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
- मोबाइल एप्स मार्फत बीउबिजन, मौसम, विषादीको जानकारी र उत्पादनलाई बजारीकरण गर्न काम गरिनेछ ।
- नदी नियन्त्रणमा बायो इन्जिनियरिङ प्रविधिलाई जोड दिइनेछ । मौसम पूर्वानुमान विश्वसनीय बनाइनेछ । थप २ स्थानमा मौसम राडारको व्यवस्था गरिनेछ ।
- सूचना प्रविधिमा आधारित घरजग्गा रजिस्ट्रेशनको व्यवस्था गरिने । देशभरका सबै मालपोत कार्यालयलाई डिजिटलाइज गरिनेछ ।
- होम डेलिभरी सेवा तथा अनलाइन खरिदलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- भुक्तानी प्रणालीलाई सुरक्षित, आधुनिक र सूचना प्रविधिमा आधारित बनाइनेछ ।
- दुर्गम क्षेत्रमा वित्तीय पहुँच विस्तार गर्न इन्टरनेट बैंकिङ सेवा विस्तार र प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- आर्थिक वर्ष भित्रमा नेशनल पेमेन्ट गेटवे ल्याइनेछ ।
- कम्पनी दर्ता, खारेजीलाई सूचना प्रविधिको प्रयोग मार्फत आधुनिकीकरण गर्दै विकेन्द्रीकरण गरिनेछ ।
- सूचना प्रविधि ल्याबको स्थापनालाई थप प्रभावकारी र विस्तार गरिनेछ । अनलाइन शिक्षालाई प्रवर्द्धन गरिनेछ । शिक्षामा सूचना प्रविधिको प्रयोग र उपयोगिता बढाइनेछ । वैकल्पिक प्रणालीबाट सिकाइलाई जोड दिइनेछ ।
- मदन भण्डारी प्रौद्योगिक विश्वविद्यालयको तयारी गरिनेछ । विज्ञान तथा प्रविधिको विकासमा जोड दिइनेछ । मदन भण्डारी प्रौद्योगिक विश्वविद्यालयको लागि १ अर्ब २५ करोड बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
- नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि केन्द्रका लागि सबै प्रदेशमा एक-एक विधि विज्ञान शाखा खोल्नेछ ।

- सवारीसाधन तथा यातायातलाई व्यवस्थित गर्न आधुनिक प्रविधि मार्फत काम गरिनेछ । सार्वजनिक यातायातमा जीपीएस प्रणालीको प्रयोग गरिनेछ ।
- डिजिटल नेपालको फ्रेमवर्कको कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ । ब्रोडब्याण्ड तथा फाइबर टु होमबाट विस्तार गर्दै सबै क्षेत्रमा इन्टरनेट पुऱ्याइनेछ ।
- ललितपुरको खुमलटारमा राष्ट्रिय ज्ञानपार्क स्थापना शुरू गरिनेछ ।
- थप साइबर फरेन्सिक ल्याब स्थापना गरिनेछ । साइबर सुरक्षा जोखिम कम गर्न विभिन्न गतिविधि सञ्चालन गरिनेछ । छुट्टै साइबर कानून र साइबर सुरक्षा केन्द्र स्थापना गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- हुलाक सेवालाई प्रभावकारी र प्रविधिमैत्री ट्राकिङमा आधारित सेवा बनाइनेछ ।
- अध्यागमनमा सूचना प्रविधि प्रणालीको विकास गरिनेछ ।
- ३ वर्षमा सबै स्थानीय तहबाट अनलाइन प्रणालीबाट घटना विवरण दर्ता तथा प्रमाणपत्र लिन सक्ने वातावरण बनाइनेछ ।
- नागरिकको आवश्यक जानकारी बायोमेट्रिक प्रणालीमा ल्याइनेछ । १ करोड नागरिकको विवरण विद्युतीय प्रणालीमा अपडेट गरिनेछ ।
- विपत्को जानकारी लिन सूचना प्रणालीको प्रयोग गरिनेछ ।
- विद्युतीय राहदानी लागू गरिनेछ । विदेशीलाई आवागमनका लागि अनलाइन प्रणालीबाट राहदानी आवदेन तथा नवीकरणमा सहजीकरण गरिनेछ ।
- सरकारी सेवालाई प्रविधिमैत्री बनाइनेछ । सरकारी बजेट तथा खर्च प्रणाली पारदर्शी बनाइनेछ । हेल्लो सरकारलाई व्यवस्थित गर्दै सबै नागरिकको गुनासो तथा आवश्यक सेवाको लागि प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने प्रणालीको रूपमा विकास गरिनेछ । सार्वजनिक लेखा प्रणाली विद्युतीय माध्यमबाट गरिनेछ ।
- इन्टरनेट तथा दूरसञ्चार सेवाशुल्क करमा ५० प्रतिशत छुट दिइएको छ ।
- विद्युतीय माध्यमबाट कारोबार गर्दा अग्रिम कर शुल्क छुट गरिनेछ ।
- करदाता सूचना प्रणालीलाई एकीकृत गर्दै थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- शीपमूलक प्राविधिक तालिमको लागि ४ अर्ब ३४ करोड छुट्याएको छ ।
- युवा उद्यमशीलता विकासका लागि सबै प्रदेशमा युवा लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । यसका लागि युवा नवप्रवर्तन केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।
- स्टार्टअप तथा नवप्रवर्तनको लागि ५० करोड बजेट छुट्याएको । च्यालेन्ज फण्ड मार्फत नवप्रवर्तनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को प्रदेश स्तरीय बजेट:

- प्रदेश १ ले डिजिटल प्रदेशको कार्यान्वयनमा ५ करोडको बजेट राखेको छ । प्रदेश १ मा मुख्यमन्त्रीबाट हरेक स्थानीय क्षेत्रको अनुगमन गर्नको लागि सीएम ड्यासबोर्डको प्रयोग शुरू गरिने विषयलाई प्राथमिकता दिएको छ । प्रदेशले स्टार्टअप, उद्यमीको विभिन्न योजनाहरू ल्याइएको र यसैगरी नलेज म्यानेजमेन्ट केन्द्र तथा पार्कको लागि पनि बजेट छुट्याएको उल्लेख गरिएको छ ।
- प्रदेश २ ले नवप्रवर्तनका केही कार्यक्रम, प्रविधिमैत्री शिक्षा र रोजगारीका केही कार्यक्रमहरू भए पनि ठोस योजनाहरू आउन सकेका थिएनन । प्रदेशले एप्स र वेबसाइट बनाउँदै सूचना प्रविधिलाई प्रवर्द्धन गर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ ।
- प्रदेश ३ ले युवा वैज्ञानिक प्रोत्साहन कोष स्थापना गर्ने भनेको छ भने प्रदेशमा सूचना प्रणाली बनाउने र विद्युतीय सवारीलाई प्राथमिकता दिने कुरा उल्लेख गरेको थियो ।
- प्रदेश ४ मा स्याटेलाइट सिटीको अवधारणा र सूचना प्रविधि पार्क बनाउने कुरा उल्लेख गरिएको छ ।
- प्रदेश ५ ले कृषिलाई प्रविधिमैत्री तथा आधुनिकीकरण गर्न बजेटमा समेटेको छ । भने प्रदेश ५ ले ९ करोडको हाराहारीमा ।
- प्रदेश ६ ले डिजिटल कर्णाली गुरुयोजना तर्जुमा गर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ ।
- सुदूरपश्चिम प्रदेशले विज्ञान प्रतिष्ठान स्थापना गर्ने र अपराध घटाउन सिंसिडिभी राख्ने जस्ता कार्यक्रममा बजेटमा उल्लेख गरेको छ ।

८. आर्थिक वर्ष २०७८/०७९को बजेटमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको क्षेत्रमा समेटिएका कार्यक्रमहरू

आगामी आर्थिक वर्षको बजेट १६ खर्ब ४७ अर्ब ५७ करोड हुने भएको छ । सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयलाई ७ अर्ब ७४ करोडको बजेट बिनियोजन गरिएको छ । मन्त्रालयको बजेट अन्तर्गत आइटी, सञ्चार, मिडिया र सिनेमाको क्षेत्र समेत समेटिएको छ ।

- अवैध मोबाइल सेटको प्रयोग हटाउन सरकारले आगामी आर्थिक वर्षदेखि मोबाइल डिभाइस म्यानेजमेन्ट सिस्टम सेवा संचालन गर्ने भएको छ ।
- सरकारले क्युआरकोड सहितको विद्युतीय भिसा जारी गर्ने भएको छ ।
- २ वर्षमा सबैलाई राष्ट्रिय परिचयपत्र वितरण गरिनेछ । आगामी आर्थिक वर्षमा ७० लाखलाई राष्ट्रिय परिचयपत्र वितरण गरिनेछ । विभिन्न जिल्लामा अहिलेसम्म २२ लाख तथ्यांक संकलन गरि वितरण प्रकृया अघि बढाइएको छ ।

- आगामी आर्थिक वर्ष डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क कार्यान्वयनमा ल्याइने भएको छ । आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को बजेटमा डिजिटल तथा सूचना प्रविधिलाई प्राथकिकता दिइने छ । यसैगरी डिजिटल अर्थतन्त्रको रूपमा कामहरु अगाडी बढाइने बजेटमा उल्लेख गरिएको छ।
- दुरसञ्चार सेवाको गुणस्तर सुधार गरिने पनि बजेटमा उल्लेख गरिएको छ । ग्रामिण दुरसञ्चार कोषको प्रयोगगरी २ वर्षमा देशभरी फाइबर इन्टरनेट बिस्तार गरिने बजेटमा उल्लेख गरिएको छ । सबै प्रकारका सरकारी सेवाहरुलाई नागरिक एपसँग अन्तरआवद्ध गरिने कुरा बजेटमा उल्लेख छ ।
- विद्युत्तिय भुक्तानीलाई सरल र सुरक्षित बनाइने छ । आगामी वर्ष नेशनल पेपेन्ट स्विच स्थापना गरिनेछ र नेपालको आफ्नै कार्ड वितरण गरिने कुरा आर्थिक वर्षको बजेटमा उल्लेख गरिएको छ ।
- राष्ट्रिय साइबर सुरक्षा अनुगमन केन्द्रको संस्थागत सुदृढीकरण गरी वेभसाइट, एप्लिकेसन र सर्भरको सुरक्षा मजबुत तुल्याइनेछ ।
- सरकारी निकायबाट प्रदान गरिने सबै प्रकारका सेवालाई नागरिक एप्ससँग अन्तरआवद्धता गर्ने ।
- आगामी आर्थिक वर्षमा हुलाक सेवालाई आधुनिक प्रविधिमा जाड्दै सेवालाई व्यवस्थित हुलाक सेवा विस्तार गरिने भएको छ । हुलाक मार्फत इकमर्स सञ्चालन गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिने आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को आज सार्वजनिक बजेटमा उल्लेख गरिएको छ ।
- क्युआरकोड, विभिन्न कार्ड सबै किसिमका विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी गरी सेवा तथा वस्तु खरिद गर्दा लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि करको १० प्रतिशत हुने रकम उपभोक्ताले तत्काल फिर्ता पाउने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याइने भएको छ ।
- बैकल्पिक शिक्षाको व्यवस्थाको लागि १ अर्ब २० करोड बजेट बिनियोजन गरिएको छ । सिकाईको लागि सरकारी सिकाई पार्टलको सञ्चालन गर्ने र शैक्षिक टेलिभिजन च्यानल समेत सञ्चालन गरिनेछ ।
- आगामी आर्थिक वर्षमा ६० प्रतिशत सरकारी विद्यालयमा ब्रोडव्याण्ड इन्टरनेट विस्तार गर्ने र ३ वर्षमा सम्पूर्ण विद्यालयमा ब्रोडव्याण्ड पुर्याइने कुरा आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को बजेटमा उल्लेख गरिएको छ ।
- आगामी आर्थिक वर्ष डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क कार्यान्वयनमा ल्याइने कुरा उल्लेख गरिएको छ ।
- सरकारले सबै सामुदायिक विद्यालयमा निःशुल्क इन्टरनेट उपलब्ध गराउने भएको छ । आगामी आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को बजेट यो कुरा उल्लेख गरिएको छ । आगामी

आर्थिक वर्षभित्रमा ६० प्रतिशत सामुदायिक विद्यालयमा निःशुल्क ब्रोण्डव्याण्ड इन्टरनेट सेवा पुर्याइनेछ । बाँकी विद्यालयमा क्रमशः इन्टरनेट सेवा पुर्याउने सकारकी योजना ।

- सबै मालपोत कार्यालयमा विद्युतीय प्रणाली लागु गर्ने
- डिजिटल र आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स प्रविधिलगायत चौथो पुस्ताको औद्योगिक क्रान्तिले ल्याएको अवसरको उपभोग गरिनेछ ।
- जग्गा सम्बन्धी सेवाहरु विद्युतीय माध्यमबाट गर्न सबै जिल्लामा मेरो कित्ता प्रणाली लागु गर्ने
- जग्गाका अभिलेख डिजिटलमा राख्ने भू अभिलेख सूचना व्यवस्थापन प्रणाली
- माटो जाँच प्रयोगशालामा 'डिजिटल स्वयल म्यापिङ' प्रणाली लागु गर्ने
- गौरीगञ्ज, धनकुटा, मौलापुर, चन्द्रपुर, गुन्डु, काभ्रे भ्याली, वालिङ्ग, लुम्बिनी साँस्कृतिक, तुलसीपुर, दुल्लु, अमरगढी र भिमदत्त नगरपालिकामा दीगो, सुरक्षित र प्रविधि मैत्री स्मार्ट सिटी निर्माण गरिनेछ।
- सबै मेडिकल कलेज, स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान र केन्द्रीय अस्पतालले कम्तीमा एउटा सरकारी अस्पतालमा नियमितरूपमा विशेषज्ञ सेवासहितको स्याटेलाइट क्लिनिक सञ्चालन गर्ने
- कृषि सुचना तथा ज्ञान केन्द्र« स्थापना गर्ने । विभिन्न प्रविधि तथा एप्लिकेशनबाट कृषकलाई सहजिकरण गर्ने ।
- सरकारले सार्वजनिक यातायातमा अनलाइन टिकेटको व्यवस्था गर्ने भएको छ । मालबाहक ढुवानीमा जीपीएस प्रणाली राखिने छ ।
- सरकारले स्टार्टअपलाई ५ वर्षसम्म कर छूट दिने भएको छ । स्टार्टअप कम्पनी दर्ता भएको मिति देखि ५ वर्षसम्म आम्दानी कर नलाग्ने व्यवस्था गरिने छ ।
- बजेटमा शैक्षिक प्रमाणपत्र धितो राखेर २५ लाखसम्म ऋण लिन सकिने कुरा उल्लेख गरिएको छ ।
- सरकारले विद्युतीय सवारीसाधन नेपालमै निर्माण गर्न विश्वका उत्कृष्ट कम्पनीलाई नेपालमा आउन आकर्षित गर्ने भएको छ ।
- विद्युतीय सवारीको अन्तशुल्क खारेज, भन्सार शुल्क घट्यो । अन्तशुल्क खारेजीसँगै विद्युतीय सवारीसाधनको आयातमा लाग्ने भन्सार शुल्क समेत घटाइनेछ ।
- सरकारले नेपाल टेलिकमको २२ प्रतिशत शेयर ग्राहकको स्वामित्वमा हस्तान्तरण गर्ने भएको छ ।

स्रोत: बिभिन्न आर्थिक वर्षको बजेट भाषण । # प्रस्तुति : लिभिग विथ आइसिटी

Annex II - प्रेस विज्ञप्ति: आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को बजेटका सम्बन्धमा क्यान महासंघको धारणा

माननीय अर्थमन्त्री बिष्णुप्रसाद पौडेलद्वारा जेठ १५ गते सार्वजनिक आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को संघीय बजेटका सम्बन्धमा कम्प्युटर एशोसिएसन नेपाल महासंघ (क्यान महासंघ), देहाय बमोजिम आफ्नो धारणा ब्यक्त गर्दछ ।

१. कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) महामारीको राहत ब्यवस्था सम्बन्धि

कोविड महामारीको प्रतिकूल प्रभावले गर्दा शिथिल भएको अर्थतन्त्रलाई चलायमान बनाई अर्थतन्त्रका मुख्य परिचालक क्षेत्रलाई प्रवर्द्धन गर्न र तिब्र आर्थिक बृद्धिको लक्ष्य हासिल गर्ने हेतु ल्याइएका तथा क्यान महासंघले सुझाएका कार्यक्रमहरु समेत निम्न कार्यक्रमहरु सहि तरिकाले कार्यान्वयन हुन सके भने सुचना तथा संचार प्रविधीमा आधारित उद्यम तथा व्यवसाय फस्टाउन मद्दत पुग्ने हुनाले क्यान महासंघ हार्दिक स्वागत गर्दछ ।

क) सार्वजनिक विद्यालय तथा क्याम्पसका विद्यार्थीलाई वैकल्पिक सिकाइमा सहयोग पुर्याउने उद्देश्यका निम्ति ल्यापटप खरिद गर्न सहूलियतपूर्ण कर्जा उपलब्ध गराउने ब्यबस्था ।

ख) १६ वर्षभन्दा माथि उमेरका विद्यार्थीलाई एक थान सिमकार्ड निःशुल्क उपलब्ध गराउने ब्यबस्था ।

ग) सामाजिक सुरक्षा कोषमा आबद्ध श्रमिक तथा रोजगारदाताले जम्मा गर्नुपर्ने २०७८ जेठ र असार महिनाको योगदान रकम नेपाल सरकारले व्यहोर्ने ब्यबस्था ।

घ) सार्वजनिक खरिद सम्झौताको हर्जना नलाग्ने गरी ६ महिनासम्म थप गर्ने र बैंक ग्यारेन्टी को अवधि बढाउँदा थप दस्तुर नलिने व्यवस्था ।

ड) युवा उद्यमीलाई स्टार्टअप व्यवसायमा संलग्न हुन उत्प्रेरित गर्ने उद्देश्यले परियोजना धितो राखी एक प्रतिशत ब्याजदरमा रु २५ लाखसम्म बीऊ पूँजी कर्जा उपलब्ध गराउने व्यवस्था एवं स्टार्टअप व्यवसायको दर्ता नविकरण तथा अन्य सेवा एकद्वार प्रणालीबाट निःशुल्क उपलब्ध गराउने व्यवस्था र स्टार्टअप व्यवसायमा बैदेशिक लगानी भित्राउन नीतिगत सहजीकरण गर्न रु १ अर्बको च्यालेन्ज फन्डको स्थापना ।

२. कार्यान्वयन, क्षेत्र विस्तार तथा स्तरोन्तरी सम्बन्धि

बजेटमा उल्लेख गरिएका साथै क्यान महासंघले कतिपय कार्यक्रमका सन्दर्भमा सुझाव पेश गरिएका निम्न बमोजिमका कार्यक्रमहरुको यथासिघ्र कार्यान्वयन, यस अघिदेखि चालु रहेका कार्यक्रमहरुको क्षेत्र विस्तार र स्तरोन्तरीका निमित्त बजेटमा गरिएको ब्यबस्थाको पनि क्यान

महासंघ स्वागत गर्दछ ।

- क) ई-कमर्शसम्बन्धी कानून तर्जुमा ।
- ख) आगामी दुई वर्षभित्र सबै सामुदायिक विद्यालयमा निःशुल्क ब्रोडब्याण्ड इण्टरनेट सेवा विस्तार गर्ने उद्देश्यका साथ आगामी आर्थिक वर्षको अन्त सम्ममा मुलुकका ६० प्रतिशत विद्यालयमा सेवा विस्तार ।
- ग) बैकल्पिक शिक्षण सिकाई कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका निम्ति सिकाई पोर्टलको विकास ।
- घ) डिजिटल र आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स प्रविधि लगायत चौथो पुस्ताको औद्योगिक क्रान्तिले ल्याएका अवसरको उपयोग गर्ने लक्ष्य ।
- ङ) विज्ञान प्रविधि तथा नवप्रवर्तन परिषदको गठन ।
- च) डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्कको कार्यान्वयन तथा ज्ञान र सूचनामा आधारित डिजिटल अर्थतन्त्रको विकास ।
- छ) दूरसञ्चार सेवाको गुणस्तर सुधार तथा आगामी श्रावण १ गतेदेखि मोबाइल डिभाइस म्यानेजमेण्ट सिस्टम सञ्चालन ।
- ज) ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोष परिचालन गरी सबै स्थानीय तहका केन्द्र, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था, सामुदायिक क्याम्पस र माध्यमिक विद्यालयमा ब्रोडब्याण्ड इण्टरनेट विस्तार ।
- झ) सबै स्थानीय तहमा फोरजी सेवा विस्तार ।
- ञ) दुई वर्षभित्र मुलुकभर अप्टिकल फाइबर विस्तार सम्पन्न गर्ने उद्देश्य ।
- ट) राष्ट्रिय साइबर सुरक्षा अनुगमन केन्द्रको संस्थागत सुदृढिकरण ।

३. सार्वजनिक सेवाहरू प्रदान गर्न सुचना तथा संचार प्रविधिको प्रयोग (E-governance) सम्बन्धि

नेपाल सरकारले प्रदान गर्ने सार्वजनिक सेवाहरूमा सुचना तथा संचार प्रविधिको प्रयोग, प्रयोग भैरहेका प्रविधिहरूको विस्तार र स्तरोन्तरीका निमित्त बजेटमा गरिएको ब्यबस्थाको पनि क्यान महासंघ हार्दिक स्वागत गर्दछ ।

- क) कोभिड-१९ को नियन्त्रण तथा उपचारका लागि कल सेक्टरको सञ्चालन ।
- ख) डिजिटल स्वायल म्यापिङ्ग प्रणाली (Digital Soil Mapping System)को कार्यान्वयन ।
- ग) कृषि उपजको बजार मूल्यसम्बन्धी जानकारीमूलक मोबाइल एप्स संचालन ।
- घ) डिजिटल प्रति भु-अभिलेख प्रणाली , मेरो कित्ता प्रणाली सबै जिल्लामा कार्यान्वयन तथा बिभिन्न जिल्लामा भु-सुचना प्रणालीको विस्तार ।

- ड) जिपिएस सहितको एकिकृत पर्यटन सुचना प्रणालीको कार्यान्वयन ।
- च) घरेलु, साना तथा मझौला उद्योगलाई संरक्षण गर्न भर्चुअल ट्रेड शोको आयोजना गर्ने ब्यबस्था ।
- छ) सबै सडकको जिआइएस म्यापिङ गरि बर्गिकरण गर्ने ब्यबस्था ।
- ज) सार्वजनिक यातायत मा इ-टिकेटिङ लागु ।
- झ) १२ वटा स्मार्ट सिटिको निमार्ण ।
- ञ) त्रिभुवन विमानस्थलमा एडभान्स पेसेन्जर इन्फर्मेशन प्रणाली (Advance Passenger Information System)को प्रयोग ।
- ट) सरकारी नियकाबाट प्रदान गरिने सबै प्रकारका सेवालाई नागरिक एप्ससँग अन्तरआवद्ध गर्ने र निर्वाचन प्रणालीमा सूचना प्रविधिको उपयोगको सम्भाव्यता अध्ययन, विग डाटा प्रसोधन क्षमता विकास, बजेट सुचना प्रणालीको स्तरोन्तरी, नेशनल स्विच प्रणालीको स्थापना, स्वचालित प्रणाली बाट कर चुक्ता प्रमाणपत्र पाउने लगाएतका ब्यबस्था ।

४. कर सम्बन्धि

- क) क्यान महासंघले सुझाए अनुसार, स्टार्टअपलाई कारोबार शुरु गरेको मितिले ५ वर्षसम्म लाग्ने आयकरमा शत प्रतिशत छुट साथै निजी क्षेत्रका प्रतिष्ठानले बढीमा पाँच वटा स्टार्टअप व्यवसायलाई प्रति व्यवसाय रु. १ लाख सम्मको बीउ पुँजी उपलब्ध गराएमा सो रकम कर योग्य आय गणना गर्दा कट्टी गर्न पाउने सहूलियतको क्यान महासंघ स्वागत गर्दछ ।
- ख) डिजिटल पेमेण्ट प्रवर्द्धनका लागि डेबिट कार्ड, क्रेडिट कार्ड, क्युआर कोड, स्क्यानटुपे लगायत अन्य विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी गरी वस्तु वा सेवा खरीद गर्दा तिरेको मूल्य अभिवृद्धि करको १० प्रतिशत रकम उपभोक्तालाई फिर्ता दिने व्यवस्थाको क्यान महासंघ स्वागत गर्दछ ।

ध्यानाकर्षण तथा अनुरोध

क्यान महासंघद्वारा मिति २०७७ साल पौष ३ गते आयोजित अन्तर्क्रिया कार्यक्रम, सो कार्यक्रममा उपस्थित माननीय अर्थमन्त्रीज्यु, माननीय सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रीज्यु, रास्ट्रिय योजना आयोगका माननीय उपाध्यक्षज्यु, सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयका सचिवज्यु, नेपाल राष्ट्र बैंकका गभर्नरज्यु, नेपाल दुरसंचार प्राधिकरणका अध्यक्षज्यु समक्ष तथा पछि बिभिन्न मितिमा आ.व २०७८/७९ को निति तथा कार्यक्रम तथा बजेटका लागि माननीय मन्त्रीज्युहरु र सचिवज्युमार्फत क्यान महासंघले नेपाल

सरकार समक्ष देहाय लगाएतका सुझावका सम्बन्धमा सकारात्मक छलफल भए पनि बजेट तथा कार्यक्रममा अभिव्यक्त नभएको सन्दर्भमा क्यान महासंघ निराशा व्यक्त गर्दछ र सुचना तथा संचार प्रविधिको बिकासका निम्ति यथाशिघ्र आवश्यक कदम मार्फत यथोचित संवोधन गर्न संवन्धित निकायहरूसंग क्यान महासंघ अनुरोध गर्दछ ।

- क) इन्टरनेट सेवालाई सुलभ बनाउन करको दरहरूलाई घटाउने सम्बन्धि सुझाव ।
- ख) सुचना प्रविधी क्षेत्रलाई अत्यावश्यक सेवामा राख्ने ब्यबस्था गर्ने सुझाव ।
- ग) सुचना प्रविधि पार्क (ज्ञान पार्क) को निर्माण तथा संचालन सम्बन्धि कार्यलाई द्रुत गति प्रदान गर्ने व्यवस्था सम्बन्धि सुझाव ।
- घ) नेपालमा उत्पादित सफ्टवेयर नेपालमा नै प्रयोगको लागि प्रोत्साहन गर्न विशेष कार्यक्रम तथा नेपाली सफ्टवेयर उद्योगमा विदेशी लगानीकर्ता आकर्षण गर्न दर्ता प्रकृया सरलीकरण तथा कर छुटको व्यवस्था गर्ने सम्बन्धि सुझाव ।
- ङ) सूचना तथा सञ्चार प्रविधि सम्बन्धी जनशक्ति विकास तथा संरक्षण गर्न सार्वजनिक निजी साझेदारी अवधारणा अनुसार कार्यन्वयन गर्ने गरि Bridging School/ Finishing School तथा इन्क्युवेशन सेन्टरको निम्ति बजेटको ब्यबस्था गर्ने सम्बन्धि सुझाव ।
- च) बिदेशबाट सफ्टवेयर खरीद गर्दा १०,०००/- (दस हजार) अमेरिकन डलर सम्म सोझै खरीद गर्न सकिने प्राबधानमा गत वर्ष देखि नेपाल राष्ट्र बैंकले ३,०००/- (तीन हजार) अमेरिकन डलर कायम गरिएकोमा यसलाई १०,०००/- (दस हजार) अमेरिकन डलर नै कायम गर्ने व्यवस्था गर्ने सम्बन्धि सुझाव ।
- छ) सुचना प्रविधि सम्बन्धि सबै Startup कम्पनिहरूलाई स्थापनाको ५ वर्षसम्म आयकरका साथै पुंजीगत करमा छुट, ब्याजदरमा छुट, साथै सबै सुचना प्रविधि सम्बन्धि उद्योगहरूलाई प्रतिलिपि अधिकार, पेटेंट तथा पेटेंट दर्तामा न्युनतम शुल्क लिने ब्यबस्था गर्ने सम्बन्धि सुझाव ।
- ज) सुचना तथा संचार प्रविधी सम्बन्धि तालिम, सेमिनार, सचेतना (Digital Literacy) लगायत कार्यक्रम सञ्चालन गर्नको लागि स्थानिय निकायहरु र निजि क्षेत्रको समेत सहभागिता तथा साझेदारीमा कार्यक्रम गर्ने सुझाव ।
- झ) कम्प्युटर सम्बन्धि पूर्ण तयारी वस्तुहरूलाई (finished goods) आयात गरे पछि सो सामग्री नेपाल बजारमा बिक्री प्रवर्धन नभई वा पुरानो मोडल भइ कम्पनीले नै फिर्ता लिने वा अन्य देशमा काम लाग्ने अवस्थामा निर्यात गर्न सकिने व्यवस्था गर्ने सम्बन्धि सुझाव ।
- ञ) चेक बाउन्स भएर रकम नउठेको केसमा कारोबार गरे लगत्तै तिरेको भ्याट/करलाई मिलान गर्ने व्यवस्था मिलाउने सम्बन्धि सुझाव ।

ट) औद्योगिक व्यवसायी ऐन २०७६ को परिच्छेद ५ को दफा २४(२)को उपदफा (ड)मा भएको व्यवस्थालाई विद्यमान आर्थिक ऐनले उक्त कुरालाई अंगिकार नगरेको सम्बन्धमा सो कार्यान्वयनमा ल्याउनु व्यवस्था गर्नुहुन साथै औद्योगिक व्यवसायी ऐन २०७६ को परिच्छेद ५ को दफा २४(२)को उपदफा (ड) मा भएका ब्यबस्था सुचना तथा संचार प्रविधि उद्यमका निम्ति ब्यवहारीक नदेखिएको हुंदा पुनरावलोकन गर्ने सम्बन्धि सुझाव ।

ठ) आधारभूत तथा अत्यावश्यक सेवा अन्तर्गतको मोबाईलमा ४०% भ्याट फिर्ता गरिदैं आएकोमा सो हटाई थप २.५% प्रतिशत अन्त शुल्क लिदैं आएकोमा सो मिनाहा गर्ने सम्बन्धि सुझाव ।

ड) Computer Set , Monitor 18.5", Monitor 21" Printer , All-in-One Printer, Smart Board , Computer Accessories, CCTV केबल, नेटवर्किङ्ग केबल, ईक कार्टेज, कम्प्युटर तथा सोको पार्टपुर्जा वा सोसँग सम्बन्धित सामान आयातमा कर तथा भन्सार दर पुनरावलोकन गर्ने सम्बन्धि सुझाव ।

अन्त्यमा बजेटमा समेटिएका कुराहरुको निम्ति क्यान महासंघ नेपाल सरकारका संवन्धित निकायहरु, सहकार्यका निम्ति निजि क्षेत्रका छाता संगठनहरु तथा आवश्यक सहयोगका निम्ति सम्बन्धित सबैमा हार्दिक आभार ब्यक्त गर्दछ ।

धन्यवाद ।

नारायण थापा

महासचिव

मिति: २०७८ जेठ १९ गते, बुधवार

B. Referenced Resources:

- a. [Budget Speech \(Final\) 20210529015226.pdf \(mof.gov.np\)](#)
- b. [बजेटमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि : यस्ता छन् समावेश भएका कार्यक्रम \(ictsamachar.com\)](#)
- c. [यी हुन संचार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय अन्तर्गत बजेटमा उल्लेख कार्यक्रमहरु \(ictsamachar.com\)](#)
- d. [महालेखापरीक्षकको कार्यालय नेपाल \(oag.gov.np\)](#)
- e. <https://myrepublica.nagariknetwork.com/news/nepal-s-budget-history-dates-back-to-1951/>
- f. <http://107.170.122.150:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/808/1/3066.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- g. [Upadhy, G.R. \(2017\). An analysis of the budgetary system in Nepal \(Master's thesis\). Central Department of Economics, Tribhuvan University, Kirtipur, Kathmandu](#)
- h. [Sigdel, S. \(2014\). A Description and Analysis of the Budget Formulation and Implementation Process in Nepal. Alliance for Social Dialogue Kathmandu, Nepal](#)
- i. <https://tradingeconomics.com/nepal/government-budget>
- j. [budget - NID Search \(nepalindata.com\)](#)
- k. [NID | Insight \(nepalindata.com\)](#)
- l. <https://kathmandupost.com/opinion/2018/09/30/towards-a-digital-nepal>